

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

LS
39
190

Se 39.190

Harvard College Library

FROM THE

SALISBURY FUND.

In 1858 STEPHEN SALISBURY, of Worcester, Mass.
(Class of 1817), gave \$5000, the income to be applied
to "the purchase of books in the Greek
and Latin languages, and books in
other languages illustrating
Greek and Latin
books."

0

1904

P. PAPINI STATI
ACHILLEIS

EDIDIT

ALFREDUS KLOTZ

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI
MCMII

Dec. 29. 190

Salisbury fund.

HENRICO DEGEN

AMICO

EDITORIS PRAEFATIO.

Achilleidos Statianae editione, quam anno prioris saeculi LXXIX Philippus Kohlmann curavit, divendita ad me pervenit iterandi eam officium. quamobrem ut appareat, quibus fundamentis usus carminis huius verba constituerimpauca praefationis loco dicenda sunt. tamen ne quis nunc plenam copiosamque de libris Statianis — epicorum nempe carminum, nam de Silvis rem absolvimus — dissertationem a me exspectet. quod munus alio tempore me posse subire spero, ubi etiam Thebaidos recensionem aggressurus ero huiusque poematis librorum collationes comparvero. hic vero nihil agimus nisi hoc, ut quantum fieri potest brevissime indicemus, quo fundamento nostra editio nitatur, ne omni iudicio sint destituti qui legant. ac primum quidem de codice Puteaneo, omnium quicumque aetatem tulerunt optimo, verba faciemus, tum de reliquis libris quos ad textum constituendum adhibuimus, deinde quo vinculo reliqui illi libri cohaereant inter se et quae sit relatio inter hos et Puteaneum, quaeremus, denique in fine praefationis duas tabulas collocabimus, alteram notarum quae in apparatu critico leguntur, alteram virorum, doctorum qui ad Stati Achilleidem emendandam symbolas contulerunt.

§ 1 de codice Puteaneo.

principem locum inter Achilleidos Thebaidosque libros obtinere codicem Puteaneum nunc inter Parisinae bibliothecae

thecae nationalis libros manu scriptos Latinos 8051, qui a priore domino Claudio Puteano¹⁾ nomen duxit, nunciam inter viros doctos videtur constare.²⁾ qui liber quanto ceteris antistat in dies magis cognovi. continet autem foliis sexaginta quinque quaternionibus comprehensis Stati Thebaidem et Achilleidem; singulis paginis binae columnae quadragenum singulorum fere versuum leguntur. exaratus videtur saeculo nono exeunte. scripturae imaginem dedit Châtelainius (paléogr. des class. lat. II p. 161). atque exstat Thebais fol. 1^a—58^b; praefixa est haec inscriptio:

STATI POETAE LIBER THEBA
ID PRIMUS INCIPIT.

sequitur Achilleis fol. 59^a—65^b cui inscribitur:

STATI POETAE THE
BAIDORUO LIBRI XII.
EXPLICIUNT✕
INCIP Achille LIB. PRIM;

in fine subscriptio exstat nulla, sed praeter ineptias quasdam librariorum legitur:

lib s<ancti petri>
co<rbei>³⁾

1) ipsius nomen in prima pagina legitur *Cl. Puteani*. ad eundem fortasse licet referre quod scriptum est in margine ad Ach. I 672 *Lib. 2*, nisi forte hoc vel recentiore manu additum est.

2) conferas quae nuper Fridericus Vollmer de hoc libro praestantissimo iudicavit (mus. Rhen. vol. LI (1896) p. 27): '*Darum muss bei der Herstellung eines zuverlässigen Textes der Thebais von der Grundregel ausgegangen werden: Einzige unverdächtige Quelle ist der Puteaneus; seine Lesarten sind nur dann zu verlassen, wenn sie sich als offenbare Schreib- oder Hörfehler kennzeichnen.*' idem valere de Achilleide ipsa re patet. de Wotki sententia, qui Puteanei auctoritatem infringere conatur, infra erit agendum.

3) quamquam non ab ipso librario haec scripta sunt, tamen nihil impedit, quo minus Corbeiae codicem scriptum esse arbitremur.

quae uncis inclusi, erasa sunt ac vix perspiciuntur. ex hac nota rectissime conclusit Otto Müller¹⁾ codicem Puteaneum olim pertinuisse ad bybliothecam monasterii Corbeiensis veteris, cuius patronus sanctus Petrus apostolus fuit. unde sicut alios libros e. g. Livi Puteaneum, in viri illius docti manus quolibet modo librum pervenisse apparet. eodem auctore subscriptionem quae est de priore domino in calce libri, deletam esse facile tibi persuaseris.

praeter librarium ipsum rara correctorum vestigia exstant in Puteaneo. e quibus unus vel duo quos nota P^o comprehendimus — neque enim facile eos distinxeris — aetate ipsi librario fere pares esse videntur. multo post eos recentiores quidam cum perlegerent librum et cum vulgaribus compararent, notas quasdam asperserunt levioraque menda emaculaverunt. horum correctorum aetatem recte mihi videtur constituisse Otto Müller, qui saeculo duodecimo vel tertio decimo eos addixit. nec tamen quisquam eorum totum librum recensuit. nos pro lectoris commodo ad unum omnes eos nota P^r significavimus. librum Monachium transmissum contuli ipse.

atque redire Puteaneum codicem ad vetustissimum quoddam exemplar lacunosum et undique adrosum multis locis comprobatur. imprimis autem in Achilleide fines versuum haud semel mutilati sunt, ita ut duae vel tres litterae vel una saltem perierint, quas quod librarius de suo supplere noluerit, summae ei laudi tribuimus. hos enim velim consideres locos ex Achilleide petitos — nam intra hos fines in universum nos continebimus, quippe qui Achilleidismus praefaturi — :

*I 2 *cēlo* om. P¹, add. P^o

*I 10 *pulso* om. P addita nota . .

1) Electa Statiana. progr. Berolini 1882 p. 12. ibidem librariorum versus in fine adpictos invenies.

- I 34 *ad* om. P
 I 44 *Rhoetea* P: *Rhoeteae* ω¹⁾
 *I 98 *terra* P: *terras* ω
 I 108 *rupera aetas* P: *ruperat aetas* ω
 *I 127 *chiro* P: *chiron* ω
 I 166 *plecta* P: *pectra* ω
 I 267 *Lusta* P: *Lustra* ω²⁾
 I 278 *tempet* P: *temptet* ω
 *I 293 *nympha* P: *nymphas* ω
 I 376 *propius* om. P³⁾
 I 403 *una* om. P¹, add. P^r
 I 407 *istha* P¹: *isthmia* P^r ω
 I 442 *transa* P: *transtra* ω
 I 476 *valibus* P: *vallibus* ω
 I 481 *Nerei* P: *Nereis* ω
 I 551 *aut* om. P
 I 586 *prius iam* om. P¹, add. P^{r4)}
 *I 591 *amores* (-s add. P^r) P ω
 *I 594 *ume* P: *umbra* ω
 I 604 *bachia* P¹: *brachia* P^r ω
 I 635 *-que* om. P¹, add. P^{r5)}

1) hac nota reliquorum codicum vel omnium vel meliorum ex eis concentum significamus.

2) nolui uti versu 192 ubi *tari* exstat pro *tauri* cum simili errore legatur Theb. III 398 *epidarius*. cf. Schuchardt Vokalismus des Vulgärlateins, II p. 306.

3) hoc facile omitti posse ante *propiusque* vix est quod adnotem. atque omittitur etiam in codice Gudiano 54 K (= G² apud Kohlmannum). quod vero eadem vox in recentioribus quibusdam libris velut Monacensi 14 557 Helmstadiensi Gudiano 52 non legitur, fortasse non casu factum est.

4) de hoc loco idem valet quod modo de v. I 376 dixi.

5) quamquam *-que* abundat I 673 *plenisque*. unde hoc negligentiae librari tribueris. item quod I 860 *nisiussus* legitur pro *nisi iussus* vix ad archetypi lacunam, sed ad scripturam continuam referre licet.

- I 648 *vibrat* **P**: *vibrabat* ω
 I 650 *qui* **P**: *quid* ω
 I 691 *cum e* **P**: *cum se* ω
 I 717 *-que* om. **P**
 I 803 *cuncta* **P**: *cunctas* ω
 I 817 *agaci* **P**: *sagaci* ω
 *I 844 *labor* **P**: *laboris* ω
 I 879 *-que* om. **P**
 †I 887 *Amenta* **P**: *Lamenta* ω
 *I 905 *vir* **P** pro *vires*; plane aliud in ω legitur.¹⁾
 I 908 *prostavit* **P** (pro *prostravit*): *proiecit* ω
 *I 913 *videtu* **P**: *videtur* ω
 *I 914 *ire* om. **P**
 *I 916 *achille* **P**: *achilles* ω
 I 917 *ali* **P**: *tali* ω
 I 918 *effer* **P**: *effert* ω
 I 919 *Deidama* **P**: *Deidamia* ω
 *ibid. *am* (*-ent* add. **P**^r) **P**: *amens* ω
 *I 921 *facti* (*-s* add. **P**^r) **P**: *factis* ω
 *I 922 *posc* (*-ā* add. **P**^r) **P**: *poscat* ω ²⁾
 II 37 *o* om. **P**
 II 76 *a etes* **P** spatio unius litterae relicto: *aetes* ω ³⁾
 II 129 *ad* om. **P**⁴⁾
 II 155 *E* **P**: *Et* ω

1) erasa hic quaedam esse falso Kohlmannus contendit. rasurae enim nec vola nec vestigium.

2) iterum minus accurate de Puteaneo rettulit Kohlmannus, cum *poscant* in eo esse adnotaret, adductus nimirum voce *Impleant*, quae initio versus legitur.

3) nolui hic adferre II 75 ubi *rapta* **P** exhibet, *raptam* et ceteri codices. nam voculam et inanem esse demonstravit Wilamowitzius (cf. apparatus criticus), lineolam autem qua *m* vel *n* significatur, haud raro librarius omisit.

4) nota in **QK** hic et desiderari. unde apparet facile fieri potuisse, ut librarius alteram utram particulam neglegeret.

ubi in fine versus detrimentum factum est, asteriscum adposui, semel ubi in initio, crucem. uno atque altero loco a librario neglegenter scribente peccatum esse minime negaverim, hic illic ipse adnotavi. tamen quae est temeritas scribentis e. g. *videtu* pro *videtur* vel *Amenta* pro *Lamenta*, ne plura hic proferam? quae si quis librari levitati tribuere velit, contradico quam maxime. talia quivis homo vel elementa Latina edoctus fere non potuit non supplere. si tamen noluit librarius hac laude gloriari, diligentiae potius quam negligentiae eius hoc adscribo. nam eum non fuisse mercennarium quemlibet, sed eum qui quae legebat probe intellexeret, subscriptione primi libri Thebaidos edocemur, ubi haec: *Opus primi libri mirabili delectatione | peractum est. Nunc ad secundi libri | volumen non dissimili animo quam primum | accepimus convertamur.* quamquam magis atque magis studium eum remississe cognoscitur eo, quod procedente labore augetur eorum numerus locorum, ubi negligentia librarii menda inducta sunt in Puteaneum. tamen hinc non evertitur, quod modo statuimus. nam ex eis, quae longo ordine supra composuimus, minima pars ad solam negligentiam referri potest. certe circa versus I 912—922 fenestram fuisse in archetypo mihi quidem exploratum est. quanta autem cautione in lacunis explendis fuerit librarius, optime cernitur hoc ipso loco. versu enim 912 litteram -e quam deesse cognovit, spatii ratione minime cogente supra vocem addidit ita ut exstet ^e*nata*; in sequentibus ne hoc quidem ausus est.

iam vero in ipsa Thebaide plura atque ea manifestiora vestigia lacunarum exstant, quae hic breviter tractare operae pretium est propterea, quod non Kohlmannus solum, sed etiam Otto Müller in apparatu critico vix quicquam de hac re adnotavit.

Theb. II 434 *Pascua & euboicis artatas fluctib. oras*
 435 *Non indignati miserū dixisse parentem*
 436 *Oedipodex tibi larga pelops et tantalus auctor*

ubi quae typis erectis exprimenda curavi, a correctore P^o suppleta sunt. sicut hic medio versu damnum factum fuit, ita Theb. III 217 sq. in fine quaedam non legebantur, quae iterum corrector P^o supplevit:

217 *Tota rēro seraeq. decus velit addere morti*
 218 *Haec sator astroꝝ iamdudum e vertice mundi.*

VII 349 sq. in initio versus mutili erant:

349 *Cephisi glaciale caput quo suēus anhelam*
 350 *Ferre sitim pythō amnemque avertere ponto*
 351 *Omnibus immixtas cono super aspice laurus.*

VIII 418 sq. corrector hiantes reliquit, sed supplementa post eum margini adscripta sunt¹⁾:

418 *midandae non una morte sagittae*
 419 . . . *locus ad terrā telis in corpore-a ferrum*
 420 . . *ne cadit saepe ignari perimuntq. caduntq.*

ubi haec recentiore aetate in margine addita:

&²⁾ *Formidandae*

N

OM

IX 76 sq. spatium aliquanto maius, cum scriberetur codex, relictum est, quod supplementis a recentiore manu additis vix expletur:

76 *Sospes ego exuerat vagina turbidus ensem*
 77 *Aptabatq. neci comites tenere socerq.*

non expleta est lacuna in fine versus Theb. XI 628 ubi Puteaneus haec:

Mortis et occulte telum ni ta.

1) parum perspicuum est quod Kohlmannus ad v. 418 adnotavit in Puteaneo exstare *Formidandaemidandae*.

2) fere recisum est cum margine.

a lacunoso archetypo descendisse Puteaneum satis opinor ex eis elucet, quae adhuc exposuimus. tamen si quis ex ipso illo vetustissimo libro eum transcriptum esse censeret, vehementer hunc erratum esse arbitror. nam exstant vestigia non adeo multa, tamen exstant, quibus e recentiore quodam codice Puteaneum fluxisse probetur. librarius enim licet in universum, quem ante se habebat librum, satis fideliter expresserit, tamen hic illic litterarum formis quae erant in exemplari, in errorem inductus est vel eas sive consulto sive fortuito repetiit. quo in numero imprimis hoc habendum est quod litterae *a* et *u* saepius inter se commutantur. sed opus est ex Thebaide quoque exempla congerere, propterea quod admodum raro librarius sic peccavit. praemitto autem compluribus locis pro *a* scriptam esse hanc formam *u*, velut Ach. I 223 *sonorac* Theb. VII 348 *litecim* (quo loco vel Kohlmannus *-cim* legit), Theb. X 724 *istc*.¹⁾ erroris autem ipsius haec fere sunt exempla:

- u*
- Theb. II 454 *micros* P¹: *muros* *ω*
 III 79 *fleguis* P: *phlegyas* (vel. sim.) *ω*²⁾
 III 343 *saudet* P: *suadet* *ω*
 III 350 *equā* P: *aequum* *ω*
 IV 241 *patria* P: *putria* *ω*
 IV 386 *lycargō* P: *lycurgo* *ω*
 IV 395 *pfanū* P: *profanam* *ω*
 IV 803 *Arcas* P: *Argus* *ω*³⁾

1) etiam Ach. I 519 in media vocis *adfatur* syllaba *a* sic scriptum est, ut simile sit litterae *u*.

2) utrum *-uis* an *-ius* voluerit librarius vix licet discernere. fortasse ipse dubitavit in nomine proprio parum noto, verisimilius tamen *-uis*.

3) in exemplari *Arcus* scriptum fuisse putaveris, unde facile librarius potuit sibi persuadere *Arcada* dici pro *Argo*.

- Theb. VII 583 *trahunt* P: *trahant* ω
 VII 783 *utraq.* P: *atraqe* ω
 VIII 570 *primā* P: *primum* ω
 IX 350 *flamina* P¹: *flumina* P^rω
 IX 741 *angues* P: *ungues* ω
 X 515 *Ormenas* P: *Ormenus* ω
 X 522 *immune* P¹: *immane* P^rω
 XII 75 ^v*manus* P¹: *munus* ω
 XII 167 *horrucunt* P¹: *horrucrant* P^rω
 Ach. I 907 *mutus* P: *mutas* ω.

praeterea huc facit commutatio quae est facta inter litteras
n et *u*; cf.

- Theb. VI 80 ^u*Anguris* P¹
 VII 183 *unis* P: *imis* ω¹)
 VII 613 *potuitne* P: *potuitve* ω
 IX 419 *ulvis* ex *ulnis* correxit P¹
 XII 300 *iuenis* P: *iunonis* ω

forsitan pertineat huc etiam, quod Ach. I 135 *magni* ex-
 aratum est in Puteaneo pro genuina lectione *magici* quam
 ceteri libri probe conservaverunt.

deinde similes sunt errores velut Theb. XI 424, ubi ex
 levi errore vehementer in Puteaneo peccatum est. pro *ut*
 enim *in* cum legisset librarius, sequentia ad hanc normam
 accommodanda censuit ita ut pro *ut* *stimulis* eveniret *in*
stimulos. quod peccatum auxit unus ex eis, qui librum
 posteriore aetate legerunt. nam postquam rectissime *dis-*
crimina *certis* scripsit librarius, ultimum versus vocabulum
 correctum est *certos*.²⁾ tum Theb. XII 465 *premia* scrip-
 tum est pro genuina lectione *praevia*.

1) contra Ach. I 755 *imus* videtur genuinum esse, ubi ceteri
 libri praebent lectionem *unus*.

2) hinc Kohlmanni ad hunc locum adnotationem corrigas.

sed quamquam universi librarii errores hic recensendi mihi non videntur, quaedam necesse est adnotare. ac dico commutationes primum terminorum *-us* et *-ur*, deinde litterarum *n* et *r*, denique litterarum *a* et *x*.

eius autem erroris, quem primo loco nominavi, haec sunt exempla:

- ius*
Theb. I 487 *vestitur* P¹: *vestitus* ω
II 66 *cunctatus* P: *cunctatur* ω
IV 217 *crinitus* P: *crinitur* ω
VI 741 *Cunctatur* P: *Cunctatus* ω
VIII 536 *indignantur* P: *indignatus* ω¹⁾
VIII 570 *grassatur* P: *grassatus* ω
XI 110 *adrastur* P¹: *adrastus* P^rω
XI 541 *Hortaturq.* P: *Hortatusque* ω

quibus e locis etiamsi uno vel altero Puteanei lectio ferri aliquo modo potest, e. g. Theb. II 66 — quamquam ne hic quidem perfectum satis commode se haberet, licet de omisso verbo substantivo scrupulus non resideret — tamen plurimis utique recipienda est ceterorum librorum lectio, e. g. Theb. VI 741 ubi Kohlmannus caeca in Puteaneum fide Baehrentis inventum admodum infelix *Cunctator* in textum admisit.

iam de *n* et *r* confusis haec examines velim exempla:

- Theb. X 103 *martigerac* P: *martigenae* ω²⁾
X 712 *monte* P¹ ante corr.: *morte* P¹ω
XI 220 *un^rguentem* P¹: *urg(u)entem* ω
XI 316 *tandem* P: *tarde* ω

1) pluralem hic effecit librarius in P falso vocem *turmae* enuntiati subiectum esse ratus.

2) miro casu factum est, ut simillime in Silvarum codice sit peccatum silv. V 2, 181, quo loco *Nubigeras* traditum est.

Ach. I 659 *perdas* P: *pendas* ω¹⁾

693 *portum* P: *pontum* ω²⁾

postremo de miro quodam errore pauca dico qui in priore codicis parte saepius invenitur: similes enim in exemplari litteras *a* et *x* commutavit librarius locis his:

Theb. III 173 *Phyllex*^a

IV 107 *via*^x

utroque autem loco ipse mendum sustulit. huc traho etiam hos locos:

Theb. I 21 *vi* ~~vi~~ P: *vix* ω

I 120 *vi* ~~vi~~^x P: *vix* ω

priore enim loco *x* superscribere neglexit, errorem intellexit librarius.

iam vero eo perducti sumus, ut summam disputationis subducere liceat: vix credo te mihi oblocuturum esse, cum Puteanei exemplar minusculis litteris scriptum fuisse contendere. quali vero genere litterarum exaratus fuerit ille codex pater Puteanei, cum altioris indaginis indigeat haec quaestio, nunc non persequor.

tamen non omnia menda hac re explicantur. sublucet enim vetustioris codicis imago, quam nunc quantum fieri potest circumscribere conamur. illud autem teneri velim eum, qui Puteaneum exaravit, fuisse linguae Latinae adeo peritum, ut quae scriberet, probe intellegeret. hinc id mihi effici videtur, ut quibus locis hiantes versus transcripsit

1) falsa hic de librorum lectione rettulit Kohlmannus, cf. apparatus criticus. de codicis Gudiani 54 (K) lectione dubito. *pendas* exstat etiam in codicibus Bernensi 156 Monacensi 14557 al.

2) *portum* fuit ubi ita intellegerem, ut postquam ex Aulidis portu essent profecti Ulixes et Diomedes, iam repetere dicerentur portum Scyri. sed *pontum* verum esse mihi persuasit Vollmer. resumunt socii pontum, postquam navem ventis peremerunt.

librarius correctorque coaevus supplementa fecit, hic non eodem exemplari, unde codex Puteaneus descendit usus sit, sed alio quodam. tamen animadvertendum est raro lacunas expletas esse a correctore P^o (cf. Ach. I 2 Theb. II 434—436. III 217—218. VII 349—351¹⁾), saepius a recentioribus, verum ab his pro libidine, cf. Ach. I 919 et 922, ubi supplementa falsa adduntur. locos igitur mutilos etiam ab exemplari eius codicis, unde Puteaneus transcriptus est, fuisse translatos dilucide apparet.

multa praeterea sunt, quae librario Puteanei ipsi tribuere minime licet. velut saepissime litterae *c* et *g* inter se commutatae sunt, quem errorem haud raro librarius emendavit ipse, saepius integrum servavit. Achilleidos haec collegi exempla:

I 113 ~~Cr~~ateres (eraso *g*) P: crateres ω

I 326 recentia P: rigentia ω

I 351 cenas P: genas ω

I 358 Cymnadas P: Gymnadas ω

I 440 negat huc P: nec adhuc ω²⁾

I 724 acyrtes P: agyrtes ω

I 875 achyrtes P: agyrtes ω

I 906 pellascis P: pelasgis ω

I 959 case P¹ mg.: gazae ω

II 70 Geu P: Ceu ω

II 165 ^cpacliagis P¹: peliacis ω

possum plura proferre ex Thebaide, e quibus nonnulla invenies in Mülleri apparatu critico — nam Kohlmannus fere neglexit huius generis errores —, sed sufficere censeo ea, quae exscripsi, ad inlustrandum id, quod ostensurus eram.

1) de hoc loco certum iudicium non audeo ferre. possunt enim supplementa recentioris cuiusdam correctoris esse.

2) hic locus etiam luculentum verborum male divisorum exemplum praebet.

deinde saepissime in Puteani exemplari litteras *t* et *i* confusas fuisse multis locis certo cognoscitur. atque Achilleidos quidem hi loci conferendi sunt:

I 96 *Quae iam* P¹ ex *Qua&am*.

I 465 *avita* P: *avia* ω in exemplari videtur sic scriptum fuisse: *avⁱta*.

I 483 *haur^r* P: *haut* ω. qui locus similiter explicandus est.

I 731 *ultior* P: *ultor* ω

I 874 *tu* P: *tu* ω¹⁾

ex Thebaide hos exscribo locos:

I 634 *sup^τecto* P^c

II 66 *Lat^uus* P¹ vel P^c

III 6 *&^{ei}* P^c

III 620 *alto* P: *alio* ω; idem error recurrit IX 753.

V 583 *tam* P: *iam* ω

VI 121 *Genitis* P: *Gentis* ω cf. Ach. I 465.483.731.

VII 608 *grat^{ru}* P^r

VIII 8 *scissⁱ* P¹

VIII 155 *torpet^τ* P¹

IX 37 *ur^τus* P¹

IX 212 *ubi^τ* P¹

IX 245 *me^τu* P¹ vel P^c

IX 449 *Ire^τ iubet* P^r: *Ire iubet* ω

IX 710 *graium* P: *gratum* ω

1) fortasse idem peccatum latet I 488 ubi in voce *metus* littera *t* a recentiore quodam correctore pinguius ei quae ante fuit inscripta est.

- X 321 *tacentis* P: *iacentis* ω
 X 742 *alias* P: *altas* ω
 X 755 *tubas* P: *iubas* ω
 X 779 *Iecrit* P: *Iecit* ω
 XI 339 *Expertare* P: *Experiare* ω
 XI 460 *vitiis* P: *vittis* ω
 XII 24 *atq̄ illi* P¹
 XII 67 *facui* P¹
 XII 279 *Altior* P: *Allor et* ω¹)

nota sub finem crescere numerum errorum rariusque eos ab ipso librario esse emendatos.

sed etiam aliae commutationes quae e minusculis litteris minime explicantur, licet raro inveniuntur. vetustissimum illum librum litteras *r* et *p*, *d* et *b*, *r* et *b*, *p* et *d*, *b* et *p*, *d* et *r* inter se similes exhibuisse eo mihi videtur effici, quod in his peccavit exemplaris librarius, quem parum gnarum Latinae linguae fuisse vel *c* et *g* saepissime inter se commutatis probatur. pauca sunt cuiusque generis quae velim accurate consideres:

- Theb. I 630 *cyclōrū* P¹
 III 13 *tur Rib.* P¹ (*R ex p*)
 VIII 522 *pudor pe* P: *pudor ire* ω²)
 XII 450 *sopor* P¹ ex *soRor*: *sopor* ω
 Ach. I 806 *incerto* P: *incepto* ω.

non supervacaneum videtur hic adnotare litteram *r* semel in Achilleide sic exaratam esse *R* atque id in voce rariore, quam formam e vetustiore codice translata esse audacter contendo. cf. I 595.

1) hoc loco *et* in P omissum est ut metro satisfaceret.

2) falsa hoc quoque loco de Puteaneo rettulit Kohlmannus. apparet autem in vetustissimo codice *i* litteram quolibet modo perisse et pro *r* lectum esse *p*.

de *d* et *b* confusis cf.

Theb. VI 859 *odtritām* **P**: *obtritām* ω

^{*d*}
XI 521 *rubēntes* **P**¹: *rubentes* ω

dein de *r* et *b* cf. Theb. VII 65 *mugiberefractis*¹⁾ **P**:
mugire refractis ω . dubitaveris fortasse de reliquis:

Theb. VIII 540 *harenas* **P**: *habenās* ω

X 500 *ligabat* **P**: *ligarat* ω ²⁾

Theb. X 2 sic in Puteaneo exstat, ut *proſerata* sit factum ab ipso librario ex *proderata*. in eodem libro v. 881 pro genuina lectione *rupes* ceteris libris servata *rudis* legitur: apparet *rupis* in Vetustissimo illo libro fuisse. de litterarum *b* et *p* confusione pauca addo omissis eis locis, ubi occubandi et occupandi vel turbandi et turpandi verba ad errandum ansam dederunt. nam in his iure quis dubitaverit, num litterarum similitudine commutatio facta sit. gravius iam est, quod Theb. XII 243 *subinantur* in Puteaneo exaratum est, gravissimum quod X 659 in voce *plebes*, XI 589 in *pallida* littera *p* ex *b* correctā est ab ipso librario, contrarium vero factum est XI 30 in voce *rabie*. hisce locis in exemplari revera *p* pro *b* et invicem fuisse mihi persuasum est. iam quasdam litterarum *d* et *r* commutationes enumero:

Theb. IV 280 *Crura* **P**: *Cruda* ω

VIII 291 *videtur* **P**: *veretur* ω

^{*d*}
X 479 *imperit* **P**¹: *impedit* ω

XII 616 *pidea* **P**: *piraeā* vel sim. ω ³⁾

1) parum accuratum hic quoque Kohlmanni de Puteanei lectione testimonium est.

2) imperfectum hic nullo modo stare potest.

3) nolim huc referre Theb. X 479, ubi *Restruit* **P**¹ exhibet unde *destruit* effectum correctura, propterea quod *Restruit* etiam in aliis libris legitur, cf. Kohlmanni adnotationem. adde etiam in Parisino 10317 (**P**^o Kohlmanno, **Q** nobis) *Restruit* exstare.

paucissima commutatae *e* et *i* exempla affero. nam plerumque non litterarum similitudine error is ortus est, sed formis vulgaribus inlatis. tamen Theb. I 119 ^y*mecenas* ipse librarius docte correxit, V 141 *invalidi* legitur in Puteaneo pro *en validi*, VIII 40 *in* pro *en*. deinde *e* et *l* litterae ab exemplaris librario confusae sunt, nam Theb. XI 470 *salvumque* pro *sacrumque* scriptum est, XI 43 *Aeternus* pro *Alternus*. Theb. VIII 204 transcripserat librarius codicis Puteanei *alther*, sed statim cognito errore *l* erasit, oblitus tamen *e* substituere. denique vetustioris scripturae luculentissimum exemplum exstat Theb. VIII 732 ubi pro *saevi safi* legitur in Puteano: capitales litteras SAEVI nemo non agnoscit. atque ut iam summam longioris, necessariae tamen disputationis faciamus, hoc scribendi genere exaratum fuisse vetustissimum illum librum, a quo uno codice intermisso atque eo minusculis litteris scripto descendisse Puteaneum satis demonstravisse nobis videmur. illius codicis vestigium etiam aliud exstat subscriptio illa notissima, quae in fine quarti Thebaidos libri in Puteaneo¹⁾ legitur: Iuliani u(iri) c(larissimi) librum illum fuisse mihi pro explorato est.²⁾

quoniam sic etiam ab exteriori parte ut ita dicam locum suum Puteaneo vindicavimus, quem praestantia lectionum suarum omnium doctorum iudicio iam occupaverat, restat ut paucis de erroribus agamus, quos saepius libra-

quae cum ita sint, rectissime mihi videtur iudicasse Fridericus Vollmer (mus. Rhen. LI, 1896, p. 29 adn. 1), qui *Restruit* pro genuino habet.

1) nota hoc uno loco argumentum monostichon servatum esse.

2) quem Julianum eundem esse, cui Priscianus opus suum dedicavit, speciosa quidem, sed incertissima coniectura Vollmer opinatus est: mus. Rhen. LI (1896) p. 27 adn. 1. etiam Châtelainius l. l. ad hanc sententiam pronus erat.

rium commisisse certum sit, ne sine iudicio quicquid in eo libro legitur, pro genuino veneremur.

duplices lectiones in exemplari haud raro fuisse cognoscimus, nisi vel ad ipsum Iuliani codicem quaedam referenda sunt. saepius autem utramque lectionem servavit Puteanei librarius; quod tamen non tam ipsi, quam ei, qui medium illum inter Iuliani librum et Puteaneum exaravit, acceptum referendum esse censeo. nam eum mediocriter tantum doctum fuisse, Puteanei vero librario admodum familiarem fuisse Latinae linguae usum iam supra perspeximus. hos vero ex Achilleide conferas locos:

I 444 *suasuasque*

I 470 *Antilochous*

I 527 *audes aufers*

I 634 *gradumanu*¹⁾

I 832 *pīi deis amothraces*

I 44 *en'ese* (del. P¹)

bis in Achilleide varia lectio margini adscripta est:

I 623 *cursu* P¹: *pulsu* P^o vel P^r in marg.

I 959 *pugnae* P¹: *caze* P¹ in marg.²⁾

apparet autem I 832 archetypi imaginem talem fuisse, ut *pīi* vel supra lineam vel in margine exstaret. nam vox *dei* cum insequente voce adeo coniuncta fuit, ut eius initialem litteram sibi arripere posset. varias autem lectiones ab eo, qui Iuliani codicem transcripsit, in medium textum inlatas esse proclivis suspicio est. unde explicatur, quod hic antecedit, illic sequitur genuina lectio, quae in codice illo vetustissimo emendatione restituta fuit. verborum

1) *ut* recentior quidam corrector suprascripsit.

2) perspicue leguntur litterae *ca e*, inter quas umbram litterae *z* cernere mihi visus sum. certe *r* non exstat. ipsa autem *c* pro *g* posita comprobatur variam lectionem ab ipso Iuliani codice transmigravisse. unde inritum fiet conamen, si quis *pugnae* velit defendere.

autem singulorum transpositiones, quae haud raro nunc exstant, eo nimirum ortas esse in propatulo est, quod vox omissa inter scribendum vel inter lineas vel in margine suppleta erat. quae quod saepius non suo loco legitur, iterum non Puteanei, sed exemplaris eius librario tribui velim. ex Achilleide autem haec praesto sunt exempla:

I 289 *comas ligare* P: *ligare comas* ω

I 600 *stat est* P: *est stat* ω

I 734 *cuncta tibi* P: *tibi cuncta* ω

I 879 *brevior clipeus* P: *clipeus breviorque* ω. quo loco ipsa transpositione factum videtur esse, ut particula *-que* desideretur in Puteaneo.

similiter explicantur loci quales sunt:

I 638 *presumerentia* ex ^{me}*presurentia*

I 653 *vias* ex ^a*vis*

I 678 *canaxos* *bacchi*.

iam ipsius Puteanei librarius quid saepius peccaverit, brevissime indicamus. atque duas potissimum res affero. nominum enim exitus haud raro ad sequentium vel antecedentium vocum terminos accommodavit vel propter grammaticam festinanti parum intellectam in terminis erravit, dein nonnumquam eae voces quae in initio versus collocatae sunt, auri eius obversabantur. unde factum est, ut sub finem versus vel in illarum vocum vicinitate perperam earum stirpem repetierit. cf. e. g. Theb. VI 627 ubi pro *corpore* ex initio versus *pondere* exaratum est, vel VIII 18 ubi *umbrae* pro *undae* inde ortum est, quod vox *umbriferae*, quae versum ducit, memoriae scribentis inhaesit. alterius autem generis ne prorsus exemplis careas, conferri velim Theb. I 223, ubi *Ire per inlicitum pelagus* falso legitur: pro *pelago* attractione quadam cum praepositione *per* coniuncto accusativum inrepsisse non miraberis. dein

Theb. I 301 *alternum regnum² infitatus honorem*, quo loco quin *regnum* scriptum sit propter vicinum *alternum*, dubium non est. tum Theb. IV 379 ubi legitur *subito canistra*, ad sequentem vocem adverbio aptato *subita canistra* effecit Puteanei librarius. sed talia cum ex apparatu critico cuivis colligere promptum sit, nos indicasse sat habemus, quali ratione peccaverit ille. nam eum hic illic etiam vulgares omnibus fere librariis errores repetere, ut e. g. scribatur *lumen* pro *limen*, *timeo* pro *tumeo*, et quae sunt huius generis, vix est quod lectorem moneam. neque tamen supervacaneum videtur adnotare saepius librarium integras syllabas vel etiam plures pro sua festinatione, ubi litterarum quaedam similitudo erat, transiluisse, velut Ach. I 840 *penthebae* scripsit pro *penthea thebae*, I 926 *coniungit* pro *conscia iungit*. similiter Theb. II 127 ubi errorem librarius statim intellexit: *sanguinec^{nec} me*. V 490 *increscere* scripsit pro *increbescere*, VI 64 *intextus* pro *intertextus*, XII 248 *iacereor* pro *iacere reor*, et sim; cf. etiam Ach. I 428 *omnem nemus*. etiam Theb. V 416 ipse errorem correxit: *en^{en} aesona~~es~~tus*. legitur enim sic: *aesona~~es~~tus*.

§ 2 de reliquis subsidiis criticis.

ex eis, quae adhuc exposuimus, dilucide opinor perspicitur optimam esse Puteanei memoriam, sed cum ipse nonnullis vitiis sit imbutus, aliorum codicum ope atque auxilio nos carere non posse. atque accivi plenas trium codicum lectiones, ex quibus duo iam Kohlmanno noti fuerunt, tertius vero a Vollmero primo accuratius inspectus est. sunt autem hi:

codex Parisinus 10317, quem litteris **Pc** Kohlmannus notavit, nos, ut duarum litterarum incommodum

vitaretur, ei notam **Q** dedimus. imaginem exhibet Châtelainius l. l. II tab. 163.

codex Gudianus 54, **K** nobis, **G**² apud Kohlmannum.

codex Bruxellensis 5337/8, quam littera **C** insignivimus.

Q atque codex Parisinus 10317 conscriptus saeculo decimo in Gallia continet Stati Thebaidem fol. 1^a—164^b cui subscribitur rubro colore: STACH · PAMPINII · SVRSVLI · LIBER | PRIMVS ACHILLEIDOS INCIPIT. sequitur Achilleis fol. 164^b—182^a. codicem benignissime Monachium transmissum ipse potui conferre, unde ubi a Kohlmanni relatione recessi mihi fidem haberi volo. ille enim primus hunc librum ad Achilleidem recensendam adhibuit.¹⁾ praeterea de eo verba fecit Carolus Wotke.²⁾ descriptus est liber a Kohlmanno l. l. et in Achilleidos praef. p. IX. tamen non recte ab uno librario codicem exaratum esse contendit. nam praeter supplementa saeculo duodecimo vel etiam postea addita, de quibus paulo infra agendum est, quattuor librariorum manus discernuntur. distinguuntur autem librarii maxime compendiorum usu.

ac primus librarius conscripsit fol. 1^a—41^b

i. e. Theb. I 1—IV 419

alter fol. 42^a—49^b, 7:

i. e. Theb. IV 420—698

tertius fol. 496, 8—81^b

i. e. Theb. IV 699—VII 77

quartus fol. 82^a—182^a

i. e. Theb. VII 78—Ach. II fin.

1) cf. Kohlmannus, Philol. vol. XXXIII (1874) p. 130 et eiusdem programma Posnanense *Neue Scholien zur Thebais des Statius aus einer Pariser Handschrift (10317)* 1873 p. 4.

2) in dissertatiuncula quae exstat in Erano Vindobonensi 1893 p. 211—217 *Zur handschriftlichen Überlieferung der Thebais des Statius*.

in ea vero parte, quam quartus librarius exaravit, complures in exemplari lacunas fuisse cognoscitur, quas posteriore aetate expletas esse iam Kohlmannus adnotavit. supplementa autem facta sunt haec:

Theb. VIII 86—145: versuum 60

X 636—755: versuum 120

X 939—XI 46: versuum 47¹⁾

XI 409—469: versuum 61

Ach. I 529—662: versuum 134²⁾

II 150—167: versuum 18³⁾

quos numeros si contemplati erimus, statim apparebit in exemplari, unde descendit Q, singulis paginis tricenos, sub finem codicis tricenos ternos versus scriptos fuisse⁴⁾; idem efficitur si quis e librariorum singulorum pensis rationem subducere velit, qua opera nos hoc loco possumus supersedere.

singulos autem librarios in apparatu critico distinguere notis singulis operae pretium non est, propterea quod ex eodem eos libro sua transcripsisse certum est. supplementa autem, cum non verisimile sit post duo vel tria saecula ex eodem fonte fluxisse, littera q notavimus.

1) cui numero addendi sunt argumenti duodecim versus unusque insuper vel duo quo titulus libri undecimi exaratus fuit in exemplari.

2) ab hoc numero duo versus subtrahendi sunt. nam versus 662 scriptus erat in codice ab ipso librario v. 528 unius versus spatium omisso, sed postquam versus usque ad v. 662 suppleti sunt, radendo extinctus est. praeterea v. 661 non fuisse in exemplari verisimillimum est.

3) versus 150 paene deleti vestigia quaedam exstant in fine folii 181^b, unde ultimam paginam quae in exemplari rescisa fuit, v. 151 coepisse cognoscitur.

4) artius codices pingere solitos esse sub finem luculentissimo codicis Bernensis 156 exemplo cognoscitur, in quo versuum numerus qui singulis paginis leguntur, a 50 crescit usque ad 75.

idem corrector, qui supplementa addidit, non cum com-
modo in eo grassatus est. pleraeque enim eius lectiones
interpolationem olent. quamquam libro aliquo eum usum
esse, non proprio ingenio mihi videtur effici eo, quod non
solum magnum illud supplementum v. I 529—660 addidit,
sed etiam in fine Achilleidos quaedam supplevit. eodem
ducemur, ubi nonnullas eius lectiones examinaverimus.

I 728 *pridemque tuas* Q¹: *vestras* Q² suprascripsit, quae
est deterrimorum librorum lectio.

item I 891 *rapit* Q¹: *† ruit* Q².

unde I 935 supplementum prompserit nescio:

-ve prius quidve inde precabo.

cum vero etiam in C librarius sive ipsius codicis sive, id
quod verisimilius est, exemplaris proprio Marte quaedam
scripsisse videatur — sic enim ille versus legitur in C
Quidve precer heu quid timeam prius arma vel hostes, qui-
bus in verbis (*prec*)-er C^s scripsit in rasura — in familiae
QCK archetypo hic lacunam fuisse coniecieris. nam si
revera in K genuina leguntur, de qua re mihi e Kohl-
manni silentio nequaquam constat: etiam alibi in K
genuinae lectiones inrepserunt, quae in archetypo familiae
non fuere.

item II 21 et 22 locum a deterrimorum codicum libra-
riis non intellectum foedaque interpolatione turpatum mi-
sere pessum dedit Q²: *crescere* enim et *decrescere* supra-
scripsit, quae sunt lectiones librorum nequissimorum, quos
littera M comprehendit Kohlmannus. ex pessimae notae
libro correctorem sua petivisse, etiam in supplementis quo-
vis fere versu cognoscitur. sed cum parcior in corrigendo
fuerit, quam codicis C correctores, non ad eandem cor-
ruptelam pervenit codex Q, quae cernitur in codice C.

haec paulo accuratius licuit exponere de codice Q,
quippe cuius plenam collationem manibus teneamus.

codicis Gudiani 54 (K) utimur collatione Kohlmanniana, quae est in apparatu critico. ex eis quae in praefatione Achilleidos p. X adnotavit, haec nostrum in usum convertimus: codex scriptus a compluribus librariis saeculo undecimo vel decimo, continet foliis 163 (folio 20 bis numerato, ita ut numeri currant usque ad 162) Thebaidem scholiis exstructam uberrimis, sed ab initio mutilam, deinde inde a folio 145 Achilleidem cum hac inscriptione: EXPLICIT LIB. XII THEBAIDOS INCIPIT P. PAPINI STATII ACHILLEIDOS LIB. I. etiam in hoc codice supplementa quaedam recentiora exstant, cf. Kohlmanni ad Thebaidem praef. p. X, velut initio Thebaidos duodecim paginae amissae hausere versus I 1—388, inter VIII 126 et IX 230 videntur perisse viginti et octo fere paginae: summi vero momenti est quod in Achilleide eidem versus desiderantur quae in Q: I 529—660, suppleti manu altera (k).

Bruxellensis codicis 5337/8 (C) quod accurata, c quantum ad Achilleidem pertinet, collatione uti potui, acceptum refero Friderici Vollmeri benignitati. cf. P. Thomas, catalogue des manuscrits de classiques latins de la bibliothèque royale de Bruxelles. 1896 p. 21. codex, quo Stati Thebais et Achilleidos foliis 162 continentur, exaratus est saeculo undecimo atque explentur Thebaide folia 1^a—146^b, subsequitur fol. 147^a—161^b Achilleis cum hoc titulo: STATII PAPINII SVRSVLII ACHILLEIDOS LIBER PRIMVS INCIPIT. fol. 161^b et 162 corrector quidam sequentis saeculi (C² vel in supplementis c) binis in quaque pagina columnis multis usus compendiis Ach. I 528—662 addidit adpicta nota ð h. e. *desunt* eo loco, quo desideratur supplementum. omissi sunt autem ab ipso librario versus 529—660, nam 528 et 662 in textu ipso exstant, versum 661 in exemplari fuisse minime est verisimile. huius autem correctoris etiam alia vestigia exstant permulta, de quibus paulo infra exponetur. deinde quarto vel quinto decimo saeculo tertius

librarius (C⁸) scholia adscripsit et multas varias lectiones addidit. paulo post eum quartus in codice grassatus est, qui antiquis lectionibus ferme erasis suas undecumque haustas suprascripsit.

correctorem primum codice quodam usum esse, unde errores sat multos quos librarius commiserat emendaret, sed non eodem, unde librarius textum transcripserat, eo probatur, quod non solum multis locis genuinas reduces fecit lectiones a librario sive negligentia sive inscitia mutatas, sed etiam integros versus addidit ab illo omissos. de magno damno, quod versibus 529 sq. factum est, infra dicendum erit. praeter hos versus in Achilleide, quam solam collatam habeo, corrector bis singulos supplevit: I 338 <templa> nec instabili fama supe|<rabere> delo et II 28 Paruimus nimium bella ad t(roiana)| r(atesque)¹⁾, qui versus facillime potuit transiliri propter simile eius et antecedentis principium. alio autem codice, non eodem quo C¹ usum esse correctorem, vel inde efficitur, quod versus illos a librario omissos I 529—660 supplevit. quos in exemplari non fuisse certum est. deinde cum multis locis genuina revocaverit et nonnullis locis, ubi interpolatas lectiones librarius inculcaverat, non suo Marte correctorem egisse eluceat, idem comprobatur. nil nunc dico de singulis versibus, quos corrector addidit, sed unde sumeret genuina nisi ex codice aliquo his locis:

I 413 Aere sonant temese C¹: Aera domat temese C²

I 434 humentia C¹: humitia C^{2 3)}

II 13 Aequareis C¹: ubi -rib' suprascripsit C^{2 3)}

II 65 captis illam tunc devehit argis C¹: † captos ad pergama devehit argos C²

1) quae uncis fractis circumdedi, cum margine recisa perierunt.

2) cf. infra p. XXXIII.

3) debuit sane -rib'g,

II 96 *Sic orat teneris* C¹¹⁾: *† dicor et in tenebris* C²

II 127 *facta vasto spectabat* C¹: *vasto facta exspectabat* inde effecit C²

addidit C² etiam foedissimam interpolationem I 772.

fuit autem liber cui corrector sua debebat, glossis et scholiis²⁾ instructus atque ad mixtum illud codicum genus pertinebat, qui inde a saeculo duodecimo pullulabant, postquam Puteanei memoria in lucem quolibet modo protracta est. id quod longiore disputatione demonstrare operae vix pretium est, cf. adnotatio critica ad I 59. 265. 413. 513. II 13 al.

denique codicis Etonensis Bl. 6, 5 (E), de quo verba fecit Henrici filii conlatione usus Carolus Schenkl in Studiorum Vindobonensium vol. IV (1882) p. 96—101, nonnullas lectiones adscripsimus ad codicis Puteanei auctoritatem firmandam. nam Schenkelius iam recte cognovit eum librum mixti generis esse. sed cum saeculo undecimo Beneventanis litteris in Italia sit conscriptus, parum verisimile est ex ipso Puteano exemplar eius fluxisse, sed ex simili quodam codice. unde eis locis quibus consentiunt inter se Puteaneus et Etonensis, non lectiones illius libri proprias exstare cognoscitur. hinc multum eis fidei accrescere facile apparet. vehementer autem dolendum est, quod tam raro optimam memoriam Etonensis servaverit, quippe qui descendet a codice correcto ad librum quandam deterioris notae atque ita correcto, ut pauca tantum veteris originis vestigia supersint. quae cum ita sint, e notis Schenkeli ea potissimum elegimus testimonia, quibus Etonensis a Puteanei parte stat, in quibus solis Etonensis

1) similis commutatio litterarum *S* et *D* facta est I 137.

2) cf. v. I 421 ubi lectioni genuinae, quae exstat in *C umbrę, † silvę* suprascripserat corrector. sed cognito errore — glossam pro varia lectione acceperat — *†* erasit. eadem autem glossa e. g. in codice Monacensi 14 557 adscripta est huic loco.

pretium positum est. quae consulto e plena conlatione Schenkelius elegit. quo factum est, ut in praesens ipsa conlatione carere possimus.

§ 3 quae ratio intercedat inter codices QCK et P.

codices **QCK** artiore quodam vinculo inter se cohaerere iam supra indicatum est. magnum enim detrimentum factum est in his tribus codicibus post versum I 528. atque quae Kohlmannus in apparatu critico dedit, cum minus perspicua sint, breviter, qualis sit res, exponendum videtur. omissi autem sunt in **QCK** versus I 529—661. in **Q** enim fol. 173^b post v. I 528 sequebatur unius versus spatio intermisso¹⁾ versus 662. sed quia in supplemento, quod alio folio inserto legitur, usque ad versum 662 scriptus erat contextus, postea in textu ipso versus 662 utpote non necessarius rasura deletus est. versum autem 661 foedissima interpolatione ortum in exemplari codicis **Q** fuisse nullo modo demonstrari potest. immo hac ipsa re correctorem pessimo quodam libro usum esse docemur. certe melioribus libris usi sunt, qui in codicibus **K** et **C** lacunam expleverunt. desiderabantur igitur in eo codice, unde liber **Q** transcriptus est, 132 versus.

idem damnum factum est in codice **K**, ubi Kohlmannus versus 529—660 et versum 661 deesse adnotat in apparatu ad v. 529 et v. 661. in **C** supplementum comprehendit versus inde a 528 usque ad 662 sed ita, ut et eum versum, qui antecedit lacunam, et eum, qui subsequitur, repetierit corrector. quae cum ita sint, constat in communi horum librorum fonte detrimentum quolibet modo factum fuisse versuum 132, quae res commode ita explicatur, ut duo folia tricenum ternorum in quaque pagina

1) unde librarium ipsum damnum cognovisse patet.

versuum perisse statuamus. num casui attribuere licebit, quod qui ante lacunam sunt versus, per hunc numerum ita dividuntur, ut nihil reliquum sit? sedecim enim paginas Achilleidos versus I 1—528 explevisse proclivis suspicio est. praeter magnam hanc lacunam consentiunt etiam alio loco in minore damno: versus I 881. 882 in **C** omittuntur lacunae signo non addito, in margine leguntur in **KQ** suppleti a manu altera.¹⁾ item II 53 desideratur in **QCK**, additur in margine codicis **K** non ab ipso librario. neque vero hoc damnum horum librorum proprium est: omittitur enim v. 53 etiam in Etonensi codice. in Vaticano autem 3281 nec non in Bernensi 156 legitur in margine.

ad unum eundemque patrem redire codices **QCK** quamquam vel illa lacuna, quae est inter v. I 528 et 660, demonstratur, tamen etiam multis lectionibus comprobatur, quas hic enumerare longum est. incipientis enim corruptionis statum nobis hoc codicum genus proponit neque operae pretium est gliscentes errores, passim ex Puteaneo vel eius simillimo codice correctos in recentioribus libris, longa dissertatione exponere: nos pro huius editionis indole recentiores libros abiecimus omnes, cum nihil lucri ex eis capi posse nobis persuasum²⁾ sit. tamen si quando maiorem editionem conficere licebit, vel eorum rationem habebimus, ut perspiciatur rapida vis auctae in dies corruptionis, cuius Stati carmina exemplum sunt luculentissi-

1) hi duo versus in margine leguntur, sed fortasse ab ipso librario scripti etiam in codice Bernensi 156, ubi tamen post versum 528 hiatus non est. in Vaticano 3281 inter se transpositi hoc ordine exstant v. 882. 881.

2) quod etiam de Vaticano 3281 valet, de quo cf. Fridolfus Gustafsson in Actorum Societatis Fennicae vol. XII (1882) p. 217 sq.

mum. sed ne falso quis codices illos **QCK** aestimet, de singulari uniuscuiusque pretio quaedam addere videtur e re esse. atque unum praemitto singulis ex deterioribus fidem habendam esse nullam, nisi ubi cum Puteaneo conspirant. cum vero codex **C** et ipse negligentia librarii gravia menda permulta contraxerit et foedissimis recentiorum interpolationibus sit turpatus, non multum auxilium eum adferre apparet. tamen hic illic cum Puteaneo conservavit genuinas lectiones, cf. e. g. Ach. I 911, ubi *compellit* nititur praeter Puteanei etiam codicum Etonensis et Bruxellensis auctoritate. interpolata autem lectio in codices **Q** et **K** penetravit, quae est *compellat*. similiter I 760 in lectione *aptum* congruit **C** cum Puteaneo: **QK** ex interpolatione exhibent *aptam*.

de codice **K**, quantum e Kohlmanni apparatu perspicere potest, haec fere pro certis affirmaverim. cohaerere eum quodam adfinitatis vinculo cum libris **QC** satis apparet vel magna illa lacuna, quae est inter versus I 528 et 662. accedunt multae lectiones, quae ei cum his libris sunt communes. tamen quod **K** haud raro a sua familia recedit, partim aperta interpolatione factum est, quae unde inruperit, nunc quidem non curo, partim codicem Puteaneum vel ipsum vel similem eius mutationis ansam dedisse admodum probabile est. in interpolationibus hic illic cum deterioribus libris facit, alibi propriam emendandi viam ingressus est. videntur etiam in codice, unde tres illi libri **QCK** descenderunt, duplices lectiones nonnullis locis extitisse. atque interpolatorem cum multis tum his locis codicis **K** deprehendisse mihi videor:

I 71 *num PC: nunc Q: numi E: ñ K* cum deterioribus libris.

I 116 *dum viridis PQO: tum iuvenis K.* facile agnoscitur interpolatio *iuvenis* pro genuino *viridis*.

I 348 *timet PECQ¹: studet Q²K*

I 356 *sexuque* PEQ¹⁾: *sexumque* K cum deterioris notae codicibus.

luculentum grassantis interpolationis exemplum est v. I 434 ubi levi errore in P exstat *tenuat umentia*. quid in alterius familiae archetypo fuerit non liquet. variant enim, qui ex eo emanavere libri: in Q legitur *tenuantur mitia*²⁾, in C *tenuantur humentia*, unde *tenuantur humitia* corrector C³ effecit, in K *tenuantque humentia*. hinc si in re lubrica iudicium ferre licet, *tenuantur* (*h*)*umentia* in archetypo codicum QKC fuisse coniecero, quam lectionem cum metro pugnantem partim servavere librarii, partim e libidine corruxere. certam autem iterum agnoscimus interpolationem in codice K.

I 684 *pelago* PQ^{1 3)}: *pelagi* Q²CK. hic utramque lectionem in archetypo alterius ordinis fuisse puto.

I 713 *pridem* PE, quam lectionem in alia familia abiectam esse e varietate archetypi explicatur. certi autem nihil ausim proferre, cum tres codices ipsi varias inter se lectiones exhibeant: *quidem* Q: *quiddam* K: *prodi* C. ubi *quidem* apertam corruptelam praebet, reliquae lectiones interpolationem sapiunt. sed taedet longius, quam opus est, versari in librariorum ineptiis. codex Q sicuti eo loco, quem modo tractavimus, ab interpolatione videtur abstinuisse, ita et alibi alterius familiae proprietates minus obscuravit, quam codices C et K. menda autem, quae et hic codex contraxit non interpolandi libidine, sed stultitia

1) idem in C exaratum fuisse verisimillimum est; nunc exstat *sensuque*, sed ita ut ns tertius corrector in rasura scripserit.

2) a qua lectione proxime abest quod in Etonensi scriptum est *tenuantur milia*, propius etiam accedit ad genuinam lectionem, quod in Bernensi 156 exstat *tenuantur mecia*.

3) idem legitur in codice Bernensi.

explicantur eius, qui librum exaravit; qui de sensu numerisque plane securus, verba Latina pingere sat habuit. cf. e. g.

I 179 *crimenque* Q pro *crinemque*

I 200 *Destinat* Q pro *Destinet*

I 206 *atque inhospita* Q pro *atque hospita*

I 285 *celerabat* Q pro *celebrabat*

I 363 *patentes* Q pro *parentis*

I 438 *ore* Q pro eo quod in archetypo familiae QKC fuit *ora*.

I 479 *libera* Q pro *linea*. legerat puto *linea* librarius.

I 677 *claresque* Q pro *olearosque*, quod corrector restituit.¹⁾

I 703 *sed* Q pro *se*

I 717 *armatus* Q pro *armabis*. in exemplari videtur fuisse *armauis*.

I 736 *littera* Q pro *litora*

I 831 *curretes* (fuit *currentes*) Q pro *curetes*.

mirum in modum hic illic in levissimis peccatis consensus est inter codices P et Q:

I 460 *classibus* PQ pro *cassibus*.

I 499 *cunctis* PQ pro *cuncti*.

quamquam ne nimium his locis tribuamus, admoneo. potest enim casu factum esse, ut eis congruant illi libri. tamen ex eis, quae modo posuimus, facile cognoscitur, quae librari sit indoles. nam cum et in C et in K interpolatorem grassatum esse pro explorato sit, in Q talia vestigia non exstant. itaque hunc codicem optime archetypi huius familiae similitudinem reddere iudico.

tamen cum per saecula pessimae in omnes vulgatae recensionis libros poetae scholastici²⁾ inrepserint inter-

1) *laresque* hoc loco exhibet codex Dommerichi.

2) cf. SVLP. SEV. dial. II (III) 10, 4 *nimirum ut dixit poeta nescio quis — utimur enim versu scolastico quia inter scolasticos fubulamur* — iam sequitur Theb. VIII 750.

polationes, de quarum generibus nunc fusius agere non placet, omnes codices praeter Puteaneum, qui unus hoc genere corruptionis vacat, per se parum dignos fide esse, quicumque rem accurate perspexerit facile sibi persuadebit. Carolus quidem Wotke¹⁾ nuper monuit, ne nimiam fidem haberemus Puteaneo. atque editori cautissime inquirendum esse, quid ipse Puteanei librarius negligentia peccaverit quidque stultitia ille, qui ante eum e Iuliani codice Statium transcripsit, ego quoque censeo. tamen si haec dempseris, veras fere ubique lectiones elucere mihi quam maxime persuasum est. neque enim contra Puteanei auctoritatem quidquam protulit Wotkius neque proferet ex eis libris, quos ipse ad criticam adhibuit. eximia autem laude quem dignum esse existimat codicem Sangallensem 865, ego ne flocci quidem facio, si quidem ex unius libri conlatione, quam ille publici iuris fecit, certo iudicare licet. nil enim demonstratur eius lectionibus ex parte cum Puteaneo consentientibus, nisi quod verissime iam Otto Müller²⁾ contenderat, saeculo duodecimo e monasterii tenebris protractum esse Puteaneum. cuius rei testimonium certissimum in ipso codice exstant adnotationes quaedam, hoc fere tempore adpictae, quibus versus quosdam aut in vulgaribus libris non ferri aut deesse in **P** dicitur. unde apparet ipsum codicem cum aliis ea aetate esse conlatum. quicumque autem sobrio usus iudicio id fecerit, eum nego non potuisse cognoscere quanto superet Puteaneus eos, qui tunc circumferebantur, libros. itaque ex eo vera in aliorum librorum margine adscripta esse non mirabere. quo factum est, ut mixtum illud genus proveniret, cuius innumerabiles fere codices ubique conservantur. ut hoc loco alios omittam — e. g. Gudianus 52 ad hunc ordinem pertinere

1) l. l. p. 218.

2) *Electa Statiana* p. 12.

mihi videtur itemque Monacensis 14 557, de quo Gustafssonus egit in commentationibus Vahlenianis p. 494 sq. —, ipse quem Wotkius tanti aestimavit codex Sangallensis ad exemplar aliquod correctum secundum Puteaneum vel eius gemellum redit. nam quod eum librum duobus locis veras lectiones solum retinuisse ille autumat, satis mirari non possum. altero enim loco Theb. I 291 cum *verbum* superscriptum sit ab ipso librario, qui in textu scripserat *verum*, quam lectionem antiquitus traditam esse omnium qui adhuc innotuere librorum consensu demonstratur, satis puto apparet in exemplari codicis Sangallensis *verbum* ab homine quodam docto adscriptum fuisse, cuius vestigia etiam aliis locis exstare ne Wotkium quidem praeteriit. Theb. I 653 quod legitur *Leve*, eidem docto licebit tribuere, qui altero loco egregie succurrit. atque doctum hominem eum fuisse, qui complures libros inter se contulit, ac non mercenarium quemlibet librarium ipsa re patet. contra interpolatae recensiois satis multa in ipso Sangallensi vestigia inveniuntur; e quibus pauca atque ea gravissima adnoto:

Theb. I 215 *quoad usque*. idem legitur in Q Gudiano 52 aliis.

Theb. I 440 *inire* quam foedissimam interpolationem etiam in aliis deterrimae notae libris exstare e Mülleri ad hunc locum nota discimus.

Theb. I 571 *pubescentibus* iterum cum nonnullis e pessimis libris pro vera lectione *pubem incuntibus*. possum plura proferre vel ex primi libri conlatione a Wotkio edita: sufficiunt hi loci, ut qualis generis sit ille Sangallensis, cognoscatur. quem tantum abest, ut quidquam ad recensionem valere censeam, ut futuro Thebaidos editori abiciendum esse audacter confirmem.

quae cum ita sint, ceteris libris, quos neque e Puteaneo neque e Iuliani codice fluxisse pro explorato est, ita uti *licebit*, ut leves praestantissimi codicis errores emaculentur.

e quorum turba optimam, quantum equidem video, familiam elegimus codicum, de quibus supra egimus **QCK**. quorum lectiones in apparatu critico integras exhibuimus. e reliquis Kohlmannus quosdam addiderat: Trevirenses (**t**), Parisinum 8052 (**p**), Gudianum 52 (**G**), Helmstadiensem (**H**), Dommerichianum (nunc Gudianum 292, 2 **D**). quos nos prorsus abiecimus. nam aut omnium codicum lectiones adnotandas fuisse aut eorum tantum, quibus recensio nititur, mihi persuasum est. itaque cum omnes non possimus adferre, sarcinam supervacaneam nec nobis nec eis, qui forte legant, imponendam esse arbitrati sumus. nam quamquam laudabili studio post Kohlmannum e bybliothecarum tenebris libri recentiores protracti sunt, tamen tantum abest ut omnes Achilleidos codices innotuerint, ut de nostro quosdam addere possimus. id quod huius loci non esse puto. unum tamen cavendum est, si quis codicis ante non cogniti lectiones publici iuris faciat ne parum caute ceteris libris non adhibitis certas deteriorum codicum familias constitui posse arbitretur. nam ut unum proferam exemplum, codices Vaticanum 1663, Regenses 1556 et 1708, Urbinatem 648, Ottobonianum 1475 a communi archetypo originem ducere demonstrari posse putavit Wotk¹) eo, quod in his libris versus Ach. II 68 sic cadit:

quid enim genialia foedera rumpi.

tamen in **QC** idem exstat, sed non tam Wotki, quam Kohlmanni culpa est, qui ut multis locis, ita hic parum accurate de **Q** rettulit. id quod mihi fere dubitationem movet de codicis **K** lectione.

nos igitur totam hanc farraginem, unde poetae verba nil lucrari certum est, negleximus pro huius editionis

1) Zeitschrift für österreichische Gymnasien XLII (1891) p. 200.

ratione. iam etsi codicum **QOK** ope hic illic errores manifestos codicis **P** corrigere licuit, tamen paucis locis — non tot quot editores vulgo putant — tamen ante communem omnium librorum fontem¹⁾ corruptelae inrepserunt. ubicumque vero Puteanei lectiones veritatis speciem prae se ferunt, eas servandas esse mihi persuasum est vel non perspecta interpolationis in ceteris libris ratione. plerisque autem locis minime dubitabis, cur difficiliorem et elegantiorē genuinae traditionis lectionem spreverint ei, qui poetam facilem intellectu reddere volebant.

iam postquam rationem, quam in textu constituendo sequendam esse censeo, breviter pro huius loci opportunitate exposui, pauca addo, quae non ab omni parte supervacanea esse arbitror. Achilleis enim post scholia in Thebaidem composita gravissima menda videtur contraxisse. nam uno loco genuinam lectionem cum Puteaneo servavere Thebaidos scholia.²⁾ neque vero semper ambo carmina coniuncta fuisse inde certo efficitur, quod sunt auctores haud pauci qui Thebaidem probe noverunt, Achilleidis ne unum quidem locum laudaverunt. Achilleidos autem scholia, si in re lubrica necdum satis disquisita audeo iudicare, cum praeter verborum quasdam simplicissimas interpretationes nihil fere contineant, quod non item exstet in Servio, non una cum Thebaidos scholiis videntur orta esse.

auctores quod addidi, quatenus fieri potuit — neque enim quisquam hic viam aperuerat —, neminem moleste spero esse laturum. plures locos doctiores fortasse adnotare posse haud nescio, ego partim ex editionibus veteribus, partim de meo quae collegeram, malui quamvis

1) quo autem tempore Puteanei stirps a reliquorum digressa sit, altiore et propria quaestione opus est, quae huius praefationis modum vereor ne superet.

2) cf. adn. crit. ad Ach. I 344.

pauca non deesse, quam sine hoc adiumento editionem in publicum emitti.

iam vero cum ad finem pervenerimus, nihil restat nisi ut gratias agam eis viris doctis, quorum ope atque auxilia adiuta Achilleis nostra nunc prodit in lucem. quo in numero imprimis nomino eos qui bybliotheeis Parisinae et Monacensi praesunt, quibus auctoribus codices Puteanum et Parisinum commode mihi licuit conferre; deinde Fridolfum Gustafsson, qui non solum de codice Vaticano quaerenti mihi benignissime rettulit, sed etiam de multis Achilleidos locis sententiam suam mecum communicavit. id unum doleo, quod inter Addenda tantummodo nonnulla ex eis proferri potuerunt, cum textus iam prelo esset traditus. quod cum Ludovico Traube saepius de rebus palaeographicis colloqui licuit, summo mihi emolumento fuisse grato animo profiteor. deinde Fridericus Vollmer egregia qua est comitate plagulas meas inspexit nec non multa ex uberrimo doctrinae suae fonte adpersit. praeter eum in operarum erroribus emaculandis strenuus adiutor fuit amicus Georgius Lehnert. summas vero iterum gratias ago atque habeo Mauritio Krohn, qui non solum hoc subiit munus, sed etiam cum vere huius anni, ille ut ab officii, ego ut a militiae laboribus recrearemur, carmen nitidissimum communi tractaremus lectione, de multis locis amoenissimis colloquiis mecum disputavit.

Scripsi Monachi mense Augusto anni MCMI.

Alfredus Klotz.

appendix I.

de Stati Achilleide praeter editiones hae mihi innotuere commentationes, quas in apparatu critico auctoris nomine addito anno laudavi:

F. A. Menke, observationes criticae in Statii Achilleida. Gottingae 1814.

O. Müller, quaestiones Statianae. progr. Berolini 1861.

Ae. Nauke, observationes criticae et grammaticae in Publium Papinium Statium. diss. Vratislaviae 1863.

O. Müller, mus. Rhen. vol. XVIII (1863) p. 189 sq.

H. A. Koch, coniectaneorum in poetas Latinos pars altera. progr. Francofurti ad Viadr. 1865.

Ph. Kohlmann, Philol. vol. XXXIV (1876) p. 569 sq.

H. Koeslin, Philol. vol. XXXV (1876) p. 532.

idem, Philol. vol. XXXVII (1877) p. 289.

H. Blümner, Königsberger wiss. Monatsblätter VI (1878) p. 156.

C. E. Sandstroem, studia critica in Papinium Statium. Upsaliae 1878.

Ae. Baehrens, Bursiani annal. vol. X (1879) p. 52 sq.

R. Bitschofsky, Fleckeisensi annal. vol. CXXI (1880) p. 499.

idem, de C. Sollii Apollinaris Sidonii studiis Statianis. Vindobonae 1881.

O. Müller, Electa Statiana. progr. Berolini 1882.

C. Schenkl, stud. Vindob. vol. IV (1882) p. 99 sq.

- L. Havet, rev. de philol. VI (1882) p. 178.*
idem, rev. de philol. VII (1883) p. 102.
H. Deiter, Philol. vol. XLIII (1884) p. 404.
M. C. P. Schmidt, Woch. f. Philol. IV (1885) p. 1099.
U. de Wilamowitz, de tribus carminibus Latinis. ind.
lect. Gottingae 1893.
F. Vollmer, mus. Rhen. vol. LI (1896) p. 27 sq.
H. Deiter, Philol. LVII (1898) p. 343.
F. Gustafsson, Festschrift für Vahlen (1900) p. 493 sq.
A. Klotz, Archiv für Lexicographie XII (1900) p. 124.
 de nonnullis locis ipse propediem in Philologo agam.

appendix II.

notarum index.

- P** = codex Parisinus 8051 (Puteaneus) saec. IX.
 P¹ = ipsius librarii manus.
 P^c = corrector aequalis.
 P^r = correctores recentiores.
Q = codex Parisinus 10 317 saec. X.
 Q¹ = ipsius librarii manus.
 Q² = corrector (in supplementis **q**).
C = codex Bruxellensis 5338 saec. XI.
 C¹ = ipsius librarii manus.
 C² = (in supplementis **c**), **C**³, **C**⁴ correctores.
K = codex Gudianus 54 saec. XI.
 K² = corrector (in supplementis **k**).
ω = consensus codicum **QCK**.
E = codex Etonensis bl. 6, 5 saec. XI.
-

Addenda et Corrigenda.

ad p. 5 v. 13 *mille carinis* cf. e. g. VERG. Aen. IX 148.

ad p. 13 v. 194 *iuncto* coniecit Gustafssonus pro *victo*.

ad p. 14 v. 204 *artas* defendi posse adnotat idem. Thetidi e loco superiore terras intuenti artae h. e. in angustum spatium confertae videntur insulae. aliter res se habet v. 530.

ad p. 15 v. 239 coniecit *segnior et* pro *Et senior*, eleganter quidem, sed non necessario, si quid video. *aquis* enim cum *ingemit* coniungendum videtur nec *senior* constans Fluviorum epitheton removendum.

p. 16 in adnotatione notam quae ad v. 242 pertinet, errore ad v. 243 relata est.

ad p. 17 v. 276 *exordia manant indolis effrenae. tumidum* eqs. proposuit Gustafssonus. qua interpunctione accepta velim meam coniecturam *manant* in textum recipi. idem error in P Theb. II 674.

ad p. 30 v. 527 *audes* malit Gustafssonus.

ad p. 32 v. 556 addas exemplum Vergilianum Aen. VII 700 *cum sese e pastu referant* (cycni).

ad p. 41 v. 753 *more* coniecit Gustafssonus.

ad p. 44 v. 810 *sors* idem commendat e Vaticano 3281. at *fors* intellego fortunam.

ad p. 54 v. 24 *confessumque* cum deterioribus libris scribi iubet Gustafssonus. neque tamen mihi persuasit, item quod v. 36 *ullis* recipi vult.

ad p. 57 v. 93 addas egregiam Gustafssoni coniecturam *his <sua> primum arma ostendisse lacertis*.

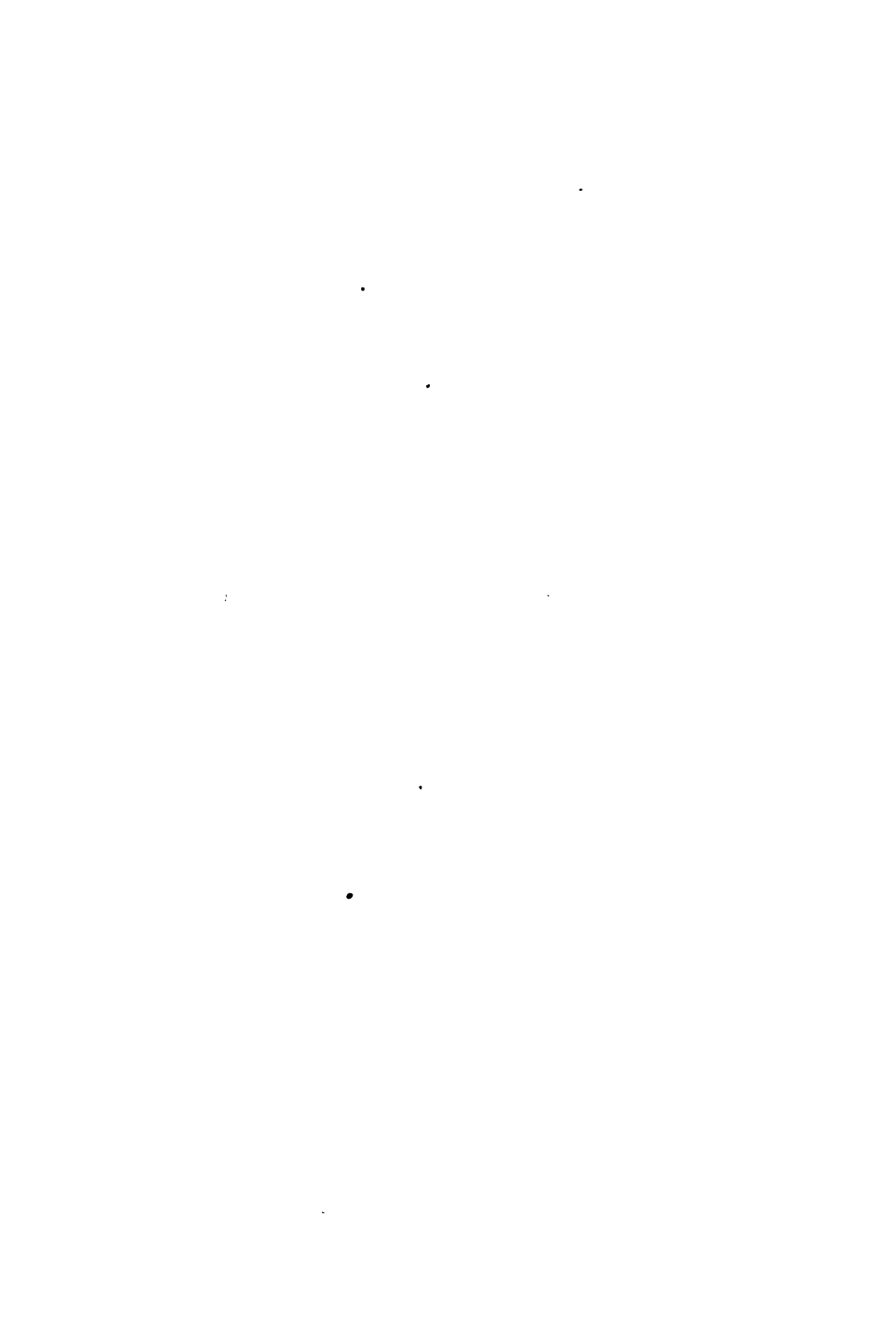
p. VI v. 4 legas *antistaret*.

p. IX v. 2 etiam *-ti* erectis litteris excudendum fuit.

p. XXIV v. 25 legas 49^b pro 496.

postquam iam absolutum est opus, quaedam menda operarum, non mea culpa in libellum inrepere, e. g. p. V compluries in interpunctionibus peccatum est, p. 47 v. 861 monstrum *diversao* pro *adverso* legi doleo. pro quibus opificum nomine veniam rogo.

P. PAPINI STATI
ACHILLEIDOS
LIBRI II.

P. PAPINI STATI
ACHILLEIDOS
LIBER I

Magnanimum Aeaciden formidatamque Tonanti
progeniem et patrio vetitam succedere caelo,
diva, refer. quamquam acta viri multum inclita cantu
Maeonio, sed plura vacant: nos ire per omnem
— sic amor est — heroa velis Scyroque latentem 5
Dulichia proferre tuba nec in Hectore tracto
sistere, sed tota iuvenem deducere Troia.
tu modo, si veterem digno deplevimus haustu,

Testimonia: 1 Ps. SERG. gramm. IV 537, 8 *propter 'avonomicum'*
Aeacides id est Achilles, Aeaci nepos . . Statius sic: 'magnani-
mum Aeaciden formidatamque Tonanti progeniem'. 3 SCHOL.
Stat. Ach. 1, 6 unde superius: 'cantu Maeonio, sed plura vacant
(vocant M)'.

Exempla: 2 cf. VERG. georg. IV 227 succedere caelo.

STA · POETAЕ THE | BAIDORU() · LIBRI · XII · | EXPLICIT* | INCIP ·
ACHIL · LIB · PRI(); P: STACII · PAMPINII · SVRSVLI · LIBER | PRIMVS
ACHILLEIDOS INCIPIT Q rubr.: EXPLICIT LIB · XII · THEBAIDOS INCIPIT
P. PAPINI STATII ACHILLEIDOS LIB. I K: STATII PAPINII SVRSVLI ACHIL-
LEIDOS LIBER | PRIMVS INCIPIT C rubr.: nullus titulus in E

2 cēlo om. P¹: add. P^c 3 multum (ex -a Q): multa
Otto Müller 1882 p. 13; at plura v. 4 idem valet quod com-
plura 4 vocant Q 6 Du^ricia (fuit -l-; -r- add. P^r) P
8 veterem PE: veteres KC³: vere^{te} (fuit veref) Q: vere C¹
deplevimus (-p- ex -f- P¹): deflevimus C

da fontes mihi, Phoebe, novos ac fronde secunda
 nocte comas: neque enim Aonium nemus advena pulso 10
 nec mea nunc primis augescunt tempora vittis.
 scit Dircaeus ager meque inter prisca parentum
 nomina cumque suo numerant Amphione Thebae.

at tu, quem longe primum stupet Itala virtus
 Graiaque, cui geminae florent vatunq̄ue ducumq̄ue 15
 certatim laurus — olim dolet altera vinci —,
 da veniam ac trepidum patere hoc sudare parumper
 pulvere. te longo necdum fidente paratu
 molimur magnusque tibi praeludit Achilles.

solverat Oebalio classem de litore pastor 20
 Dardanus incautas blande populatus Amyclas
 plenaque materni referens praesagia somni
 culpatum relegabat iter, qua condita ponto
 fluctibus invisīs iam Nereis imperat Helle:
 cum Thetis Idaeos — heu numquam vana parentum 25
 auguria! — expavit vitreo sub gurgite remos.
 nec mora, et undosis turba comitante sororum
 prosiluit thalamis: fervent coeuntia Phrixi

Testimonia: 20 GRAMM. IV 565, 29 de qua (sc. *Helena*) sic
 Statius: 'solverat <O>ebalio classem de litore pastor Dardanus
 incautas blande populatus Amiclas.'

Exempla: 10 cf. silv. V 2, 18 nec . . . penetrare senatus
 advena pulsasti. V 3, 209 vocales lucos . . . pulsanter. PROP.
 III 3, 42 Aonium . . nemus.

10 pulso om. P addita nota . . . 11 augescunt (albescunt
 C*) 14 longe primum (-us P) P Q K: primum longe C
 15 ducumq̄ue P 17 sudare Q C E: suadere P: suadere K:
 sordere Baehrens 18 paratu (—m eras.) P 21 blande
 populatus: clam depopulatus Menckius 1814 p. 5, falso
 22 somni: somnii intellegit Menckius 1814 p. 13 25 idaeis P
 27 sororum P Q K: suorū C

litora et angustum dominas non explicat aequor —
 illa discusso primum subit aera ponto —: 30
 'me petit haec, mihi classis' ait, 'funesta minatur,
 agnosco monitus et Protea vera locutum.
 ecce novam Priamo facibus de puppe levatis
 fert Bellona nurum: video iam mille carinis
 Ionium Aegaeumque premi; nec sufficit, omnis 35
 quod plaga Graiugenum tumidis coniurat Atridis:
 iam pelago terrisque meus quaeretur Achilles.
 et volet ipse sequi. quid enim cunabula parvo
 Pelion et torvi commisimus antra magistri?
 illic, nil fallor, Lapitharum proelia ludit 40
 improbus et patria iam se metitur in hasta.
 o dolor, o seri materno in corde timores!
 non potui infelix, cum primum gurgite nostro
 Rhoeteae cecidere trabes, attollere magnum
 aequor et incesti praedonis vela profunda 45
 tempestate sequi cunctasque inferre sorores?
 nunc quoque —, sed tardum, iam plena iniuria raptae.
 ibo tamen pelagique deos dextramque secundi,
 quod superest, complexa Iovis per Tethyos annos
 grandaevumque patrem supplex miseranda rogabo 50
 unam hiemem.' dixit magnumque in tempore regem
 aspicit. Oceano veniebat ab hospite, mensis

Exempla: 33 cf. Ov. met. XII 4
 tumidoque nihil iuratus Atridae.

36 cf. silv. III 2, 98
 52 cf. silv. IV 2, 53 sq.

30 illa P: illa ubi ω 31 Me petit PQKC²: Torpuit C¹
 32 prothea PQC vā^{er}ūa Q¹ 39 comissimus P cf. v. 385
 40 nil P: ni ω 43 primum in gurgite C 43 Non i. q.
nonne esse monuit Menkius 44 Rho&ea P: Retheē C²: He-
 theē C¹ 51 tempore (pectore Q) regem ω: rege[≡] (fuit Q) R

laetus et aequoreo diffusus nectare vultus —
 unde hiemes ventique silent cantuque quieto
 armigeri Tritones eunt scopulosaque cete 55
 Tyrrhenique greges circumque infraque rotantur
 rege salutato; placidis ipse arduus undis
 eminet et triplici telo iubet ire iugales.
 illi spumiferos glomerant a pectore cursus,
 pone natant delentque pedum vestigia cauda —, 60
 cum Thetis: 'o magni genitor rectorque profundi,
 aspicias in qualis miserum patefeceris usus
 aequor? eunt tutis terrarum crimina velis,
 ex quo iura freti maiestatemque repostam
 rupit Iasonia puppis Pagasaea rapina. 65
 en aliud furto scelus et spolia hospita portans
 navigat iniustae temerarius arbiter Idae,
 eheu quos gemitus terris caeloque daturus,
 quos mihi! sic Phrygiae pensamus gaudia palmae,
 hi Veneris mores, hoc gratae munus alumnae? 70
 has saltem — num semideos nostrumque reportant

Exempla: 55 cf. VERG. Aen. V 822 sq. HOM. N 27 sq.
 59 cf. Theb. II 46 sq. VERG. georg. III 117 gressus glomerare
 superbos 60 VERG. georg. III 59 vestigia cauda 61 cf.
 OV. met. XI 202 65 OV. met. VII 1 Pagasaea puppe cf.
 VAL. FL. I 422. 71 cf. Theb. III 518.

53 aequoreo: aequoreos KOCHUS 1865 p. 13 54 unde:
 undae VOLLMER hiemes PK: hilares QC 55 Armigeri P

56 Thyrrheniq. P 58 iuvet P 59 glomer ante^s
 (pro e^s fuit a) Q cursus P: fluctus QKC (sed fluct- C^s in ras.)
 a pectore currunt cete, pone natant 60 cauda: caudae sec.
 Wettinghium ad Hom. lat. p. 34 Hauptius, at cf. O. Müller 1863
 p. 189 62 quales QC 65 rpina (a add. C^s) C 68 caeloq.
 P: pelagoque QKC 69 gaudia P: praemia QKC 71 num
 PC: nunc Q: n K: numi E

Thesea? —, si quis adhuc undis honor, obrue puppes,
 haut permittite fretum! nulla inclementia: fas sit
 pro nato timuisse mihi. da pellere luctus,
 nec tibi de tantis placeat me fluctibus unam 75
 litus et Iliaci scopulos habitare sepulcri.'

orabat laniata genas et pectore nudo
 caeruleis obstabat equis. sed rector aquarum
 invitat curru dictisque ita mulcet amicis:
 'ne pete Dardaniam frustra, Theti, mergere classem: 80
 fata vetant, ratus ordo deis miscere cruentas
 Europamque Asiamque manus, consultaque belli
 Iuppiter et tristes edixit caedibus annos.
 quem tu illic natum Sigeo in pulvere, quanta
 aspicias victrix Phrygiarum funera matrum, 85
 cum tuus Aeacides tepido modo sanguine Teucros
 undabit campos, modo crassa exire vetabit
 flumina et Hectoreo tardabit funere currus

Exempla: VERG. Aen. XII 606 et roseas laniata genas
 79 Theb. III 294 dictisque ita mulcet amicis. VERG. Aen. II 147
 dictisque ita fatur amicis (VIII 126).

72 undis honos **QC**: honor undis **E** 73 Haut **P**: Aut **ω**;
 haut permittite fretum scil. *puppibus* 74 da pellere luctus **P**:
 da tollere fluctus **ω** cf. v. 92 75 de tantis: detentis *Brandesius* 1885 p. 582 fluctibus unam **P**: fluctibus unum **ω**:
 fletibus udam *Otto Mueller* 1863 p. 189: tractibus unum *Schrader*:
 neptibus unam *Baehrens* 1879 p. 53: fluctibus imum *Havetus* 1863
 p. 102, *Brandesius* l. l. 76 iliadis oculos **P** sepulchri **PQC**
 77 genas **PKC**: comas **Q**² in ras. (*suberat* g. . .) 78 equis
PQKC¹: aquis **C**² sed **P**: tunc **ω** rector **PΣ**¹: ductor **ω**
 81 vetant (*fort.* ver- **P**) deis: dies (e *adras.*) **Q** 82 Europamque
 asiamque **P**: Europaeque asiaeque **KC**: Europae atque asiaeque
Q: Europen Asiamque *Menkius*, sed cf. e. g. VERG. Aen. X 91
 belli **P**: bella **ω** 83 edixit tristes **K** 84 natum in Sigeo *Lach-*
mannus ad Lucr. III 374 85 funera: vulnera *Wakefieldius*
 86 tepido **P**: trepidos **QKC**¹: tepidos **C**² teucros **P**: teucro **ω**
 87 Undavit **P** 88 tardavit **PΣ**¹ funere **Pω**: pondere **Σ**¹

impelletque manu nostros, opera inrita, muros!
 Pelea iam desiste queri thalamosque minores: 90
 crederis peperisse Iovi; nec inulta dolebis
 cognatisque utere fretis: dabo tollere fluctus,
 cum reduces Danai nocturnaue signa Caphereus
 exseret et dirum pariter quaeremus Ulixen.'

dixerat. illa gravi vultum demissa repulsa, 95
 quae iam excire fretum et ratibus bellare parabat
 Iliacis, alios animo commenta paratus,
 tristis ad Haemonias detorquet brachia terras.
 ter conata manu, liquidum ter gressibus aequor
 repulit et niveas feriunt vada Thessala plantas. 100
 laetantur montes et conubialia pandunt
 antra sinus lateque deae Sperchios abundat
 obuius et dulci vestigia circuit unda.
 illa nihil gavis a locis, sed coepta fatigat
 pectore consilia et sollers pietate magistra 105

Testimonia: 93 SCHOL. Stat. Theb. IX 307 ut ipse in Achilleidos: 'nocturnaue <signa> Caphareus exeret (corr. in exercet M) et dirum pariter quaeremus Ulixen'. 101 [SERV.] Verg. Aen. I 73 (add. in cod. Dresd.) Statius quoque corripuit 'conubialia pandunt antra sinus'.

Exempla: 95 VERG. Aen. I 561 vultum demissa.

89 manu ω: manus P 91 Crederis (sicut coniecerant Menkius p. 19 et Naukius 1863 p. 12) P: Crederis K: Credideris QCΣ¹
 92 Cognatisque P: Cognatis ω 93 caphereus PQKΣ¹: caphereus (° add. C¹) C 94 ulixen SCHOL. Stat. P: ulixem ω
 96 Quae iam (ex Qua&am P¹) 97 animo P: iterum ω: animi Otto Müller 1882 p. 13 98 terras ω: terra P
 102 sperchios PωΣ¹: Spercheos cum Menkio p. 15 Kohlmannus cf. 628 sperchie, II 145 sperchios P, sperchio silv. III 4, 85 M, at Ach. I 239 spercheos P, Theb. IV 838 item obundat Havetus 1882 p. 178

longaevum Chirona petit. domus ardua montem
 perforat et longo suspendit Pelion arcu;
 pars exhausta manu, partem sua ruperat aetas.
 signa tamen divumque tori et quem quisque sacrauit
 accubitu genioque locum monstrantur: at intra 110
 Centauri stabula alta patent, non aequa nefandis
 fratribus. hic hominum nullos experta cruores
 spicula nec truncae bellis genialibus orni
 aut consanguineos fracti crateres in hostes,
 sed pharetrae insontes et inania terga ferarum. 115
 haec quoque dum viridis; nam tunc labor unus inermi
 nosse salutiferas dubiis animantibus herbas,
 aut monstrare lyra veteres heroas alumno.

et tunc venatu rediturum in limine primo
 opperiens properatque dapes largoque serenat 120
 igne domum: cum visa procul de litore surgens

Testimonia: 107 SCHOL. Stat. Theb. X 83 ut ipse alibi 'et longo suspendit Pelion arcu'. 109 PRISC. gramm. II 473, 18 (*propter supinum* accubitus) Statius in I Achilleidos 'quem quisque sacrasset accubitu genioque locum'.

Exempla: 106 cf. silv. I 1, 7. 107 Theb. X 83 *Iris* longo suspenditur arcu. 111 cf. VERG. Aen. VI 286 Centauri in foribus stabulant. 114 cf. VERG. georg. II 455 sq. Ov. met. XII 242 sq. 119 Theb. II 314 in limine primo.

106 et 107 om. K 108 rupera a&as P 109 Signat P (del. P¹) sacrauit P: sacrarat ω: sacrasset PRISC.: sacrarit cum Menkio p. 25 Kohlmannus. (sacrarint postea Menkies). tunc vero cum Hertzio (ad Prisc. l. l.) locus scribendum. at est enuntiatum relativum. 110 locu~~u~~ monstra~~u~~tur (fuit -um et -ntur) Q: locus monstrantur C: loci monstrantur Menkies 113 genialibus (h. e. quae in nuptiis facta sunt): gentilibus Baehrens 1879 p. 53 114 ~~cr~~ateres (fuit g-) P 116 dum viridis PQC: tum iuvenis K tunc: nunc cum Gudiano 52 Gronovius 121 surgens PE: mater ω cf. Kohlmannus 1876 p. 570

Nereis; erumpit silvis — dant gaudia vires —
 notaque desueto crepuit senis ungula campo.
 tunc blandus dextra atque imos demissus in armos
 pauperibus tectis inducit et admonet antri. 125

iamdudum tacito lustrat Thetis omnia visu
 nec perpressa moras: 'ubinam mea pignora, Chiron,
 dic' ait, 'aut cur ulla puer iam tempora ducit
 te sine? non merito trepidus sopor atraque matri
 signa deum et magnos utinam mentita timores? 130
 namque modo infensos utero mihi contuor enses,
 nunc planctu livere manus, modo in ubera saevas
 ire feras; saepe ipsa — nefas! — sub inania natum
 Tartara et ad Stygios iterum fero mergere fontes.
 hos abolere metus magici iubet ordine sacri 135
 Carpathius vates puerumque sub axe peracto

Testimonia: 131 PRISC. gramm. II 444, 12 'tueor, tuëris' et
 'tuor, tuëris'. Statius in I Achilleidos 'namque modo infensos
 utero mihi contuor enses'. EVTRYCH. gramm. V 465, 2 (*item de*
tueor et tuor) idem etiam aliud ab eo compositum in VIII
 (VII *cod. Paris.*) libro Thebaidos extulit, contuor, ut 'namque
 modo infensos utero mihi contuor enses.

Exempla: 123 cf. Vollmer ad silv. V 3, 55.

123 interpunctionem quam Baehrens commendavit iam ex-
 ainet e. g. Q 123 Notaque P: Motaque ω probatum Gronovio
Metridius p. 510 campo PQKC²: callo C¹ 124 Tunc:
 Nunc C demissus P: summissus ω 125 admonet antri P:
 admoret antris ω 127 chiro P 128 Dic: Sunt C
 129 non (A. e. nonne) merito PQ: num merito C: nū inmerito K
 131 lamque PQKC²: Namque C¹ infensos PRISC. EVTRYCH.
 QK: infessos P (cf. v. 245): immensos C: infestos ex Monac.
Cratylus 1900 p. 494. intellege mihi infensos in utero contuor
 enses 132 libere P 134 ad om. P sine lac. 135 magici
 ω: magni P iuvet P 136 Carpathius P vatis Q
 peracto (A. e. occidentali) P: probato ω

secretis lustrare fretis, ubi litora summa
 Oceani et genitor tepet inlabentibus astris
 Pontus. ibi ignotis horrenda piacula divis
 donaque — sed longum cuncta enumerare vetorque; 140
 trade magis! sic ficta parens: neque enim ille dedisset,
 si molles habitus et tegmina foeda fateri
 ausa seni. tunc ipse refert: 'duc, optima, quaeso,
 duc genetrix humilique deos infringe precatu.
 nam superant tua vota modum placandaque multum 145
 invidia est. non addo metum, sed vera fatebor:
 nescio quid magnum — nec me patria omina fallunt —
 vis festina parat tennesque supervenit annos.
 olim et ferre minas avideque audire solebat
 imperia et nostris procul haut discedere ab antris: 150
 nunc illum non Ossa capit, non Pelion ingens
 Pharsaliaeve nives. ipsi mihi saepe queruntur
 Centauri raptasque domos abstractaque coram
 armenta et semet campis fluviisque fugari:
 insidiasque et bella parant tumideque minantur. 155
 olim equidem Argoos pinus cum Thessala reges

Exempla: 151 VERG. Aen. IX 644 nec te Troia capit.

137 Secretis **PKQC**²: Dircetis **C**¹ 138 austris **Q**² in ras.
 139 ibi **P**: ubi **ω**; *distincti cum Vollmero* 141 ficta **P**:
 fata **ω** 143 ipse **P**: ille **ω** 144 humilesque **C**
 145 Nam: non *Havetus 1882 p. 178. sed Thetidis vota maiora*
esse quam ceterorum dicit Chiron 147 nescia **Q** paria **Q**
 148 tennesque (-isque **Q** ante corr. **C**): tenerosque *vulgo.*
at tennes anni et ei sunt qui nondum conroboreti sunt et ei qui
roboris tempus praeterierunt 149 et ferre **ω**: efferre **P**
 avideque audire **P**: et obire audita **QKC**²: om. **C**¹ 150 de-
 scedere **P** 152 Pharsaliaeve **P**: Thessaliaeve **ω**: Pharsalive
Baehrens parum apte, terram enim requirimus, legamus ergo
-iaeve 154 fluvisque **P** cf. v. 279 155 tumideque *Kohl-*
mannus: timideque **P**: tumidique **ω** 156 Argoos (*h. e. Argonautas*):
 Argolicos *Heinsius*: Argivos *Baehrens* -ssala reges in ras. **P**

hac veheret, iuvenem Alciden et Thesea vidi —
 sed taceo.' figit gelidus Nereida pallor:
 ille aderat multo sudore et pulvere maior,
 et tamen arma inter festinatosque labores 160
 dulcis adhuc visu: niveo natat ignis in ore
 purpureus fulvoque nitet coma gratior auro.
 necdum prima nova lanugine vertitur aetas,
 tranquillaeque faces oculis et plurima vultu
 mater inest: qualis Lycia venator Apollo 165
 cum redit et saevis permutat plectra pharetris.
 forte et laetus adest — o quantum gaudia formae
 adiciunt! —: fetam Pholoes sub rupe leaenam
 perculerat ferro vacisque reliquerat antris
 ipsam, sed catulos adportat et incitat ungues. 170
 quos tamen, ut fido genetrix in limine visa est,
 abicit exceptamque avidis circumligat ulnis,
 iam gravis amplexu iamque aequus vertice matri.
 insequitur magno iam tunc conexus amore
 Patroclus tantisque extenditur aemulus actis, 175
 par studiis aevique modis, sed robore longe,
 et tamen aequali visurus Pergama fato.

protinus ille subit rapido quae proxima saltu
 flumina fumantesque genas crinemque novatur

157 *versum a P¹ omissum in ima mg. add. P^o. aberraverat*
librarius a Thessala ad Thesea Adveheret C 160 Attamen C
 162 Porpureus P 166 Dum C 174 tunc: nunc *Queckius*
iam tunc magno C 175 extenditur: accenditur *Bernar-*
tius 176 modis: animis *Baehrens* 1879 p. 54 sed: nec
Sandstroemius 1878 p. 39 robore: robora *Schrader, cf. Theb.*
X 638 XI 433 177 tamen: tandem *Sandstroemius l. l.*
 Attamen C: Sed tamen (*sed S; in ras. perspicitur fuisse -t*) Q
 179 fumantisque C crinemque Q novatur: novavit C²

fontibus: Eurotae qualis vada Castor anhelo 180
 intrat equo fessumque sui iubar excitat astri.
 miratur comitque senex, nunc pectora mulcens
 nunc fortes umeros: angunt sua gaudia matrem.
 tunc libare dapes Baccheaque munera Chiron
 orat et attonitae varia oblectamina nectens 185
 elicit extremo chelyn et solantia curas
 fila movet leviterque expertas pollice chordas
 dat puero. canit ille libens inmania laudum
 semina: quot tumidae superarit iussa novercae
 Amphitryoniades, crudum quo Bebryca caestu 190
 obruerit Pollux, quanto circumdata nexu
 ruperit Aegides Minoia bracchia tauri,
 maternos in fine toros superisque gravatum
 Pelion: hic victo risit Thetis anxia vultu.
 nox trahit in somnos, saxo conlabitur ingens 195
 Centaurus blandusque umeris se innectit Achilles,
 quamquam ibi fida parens, adsuetaque pectora mavult.
 at Thetis undisonis per noctem in rupibus astans,
 quae nato secreta velit, quibus abdere terris
 destinet, huc illuc divisa mente volutat. 200

Exempla: 200 VERG. Aen. IV 285 (= VIII 20) animum
 nunc huc celerem, nunc dividit illuc.

180 vada ω : vaga P 181 fessumque ω : fessusque P
 185 attonitae varia oblectamina (oblectamina Gronovius)
 P: attonitam vario oblectamine ω nectens PK: mulcens QC^s
 in ras. 187 cordas P 189 quot Kohlmannus (cf. 490):
 quod PC: quo \equiv (eras. d?) Q: q^ue K superaret Q 190 Amphy-
 trionides Q quo K: quod PQC 192 minoia P Σ ¹: minoi \equiv
 QC: idem vel minoi K tari P 194 victo QK: huicto P: ficto
 in ras. C^s 196 se innectit PK: innectit Q: herebat C^s in ras.
 198 undisonis P \mathbf{QK} : undosis C: umbrosis Gronovius hastans
 P 199 addere (cf. 529 sic etiam C) telis P (quod de tela des-
 cendere censet Vollmer); an abdere caelis? 200 Destinat Q

proxima, sed studiis multum Mavortia Thrace;
 nec Macetum gens dura placet laudumque daturi
 Cecropidae stimulos, nimium opportuna carinis
 Sestos Abydenique sinus: placet ire per altas
 Cycladas. hic spretae Myconosque humilisque Seriphos
 et Lemnos non aequa viris atque hospita Delos 206
 gentibus. inbelli nuper Lycomedis ab aula
 virgineos coetus et litora persona ludo
 audierat, duros laxantem Aegaeona nexus
 missa sequi centumque dei numerare catenas. 210
 haec placet, haec timidae tellus tutissima matri.
 qualis vicino volucris iam sedula partu
 iamque timens, qua fronde domum suspendat inanem,
 providet hic ventos, hic anxia cogitat angues,
 hic homines: tandem dubiae placet umbra, novisque 215
 vix stetit in ramis et protinus arbor amatur.

altera consilio superest tristemque fatigat
 cura deam, natum ipsa sinu complexa per undas
 an magno Tritone ferat, ventosne volucres
 advocet an pelago solitam Thaumantida pasci. 220
 elicit inde fretis et murice frenat acuto

Exempla: 201 cf. VERG. Aen. I 14 studiisque asperrima belli.

201 sed P^QK¹C: nec K² Baehrens 1879 p. 54; at *supplendum: proxima quidem est sed studiis m. M. Thr.* 202 *ex macetum -dum effecit Q² laudumque: -ve Baehrens l. l.*
 204 altas ω: artas P cf. v. 530 205 hic: his Q myconos-
 que PKC: myconos~~██~~ Q (eras. -q;) 206 atque inhospita Q
 212 volucris ω: -es P 213 suspendat ω: -it P 214 hic
 ... hic PK¹Q: hinc ... hinc K²C 215 Hic P: HiⁿC K^Q:
 Hinc C protinos Q post 216 in cod. quodam Oldenburgensi
exstat hic versus Componitque nidos quibus ansia natos effovet
(voluit interpolator quibus effovet anxia natos). 221 Elicit
(ex -et C¹Q¹)

delphinas biiugos, quos illi maxima Tethys
 gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
 nutrierat; — nullis vada per Neptunia glaucae
 tantus honos formae nandique potentia nec plus 225
 pectoris humani — iubet hos subsistere pleno
 litore, ne nudae noceant contagia terrae.
 ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillen,
 qui pueris sopor, Haemonii de rupibus antri
 ad placidas deportat aquas et iussa tacere 230
 litora: monstrat iter totoque effulgurat orbe
 Cynthia. prosequitur divam celeresque recursus
 securus pelagi Chiron rotat udaeque celat
 lumina et abreptos subito iamiamque latentes
 erecto prospectat equo, qua cana parumper 235
 spumant signa fugae et liquido perit orbita ponto.
 illum non alias redituum ad Thessala Tempe
 iam tristis Pholoe, iam nubilus ingemit Othrys
 et senior Spercheos aquis speluncaque docti
 muta senis; quaerunt puerilia carmina Fauni . 240
 et sperata diu plorant conubia Nymphae.
 iam premit astra dies humilique ex aequore Titan

Exempla: 237 Ov. met. VII 222 Thessala Tempe. Hor. *carm.* I 7, 4.

222 biiugos **PE**: biiuges **QKC** thetis **Pω** 223 ath-
 lantaeo **P**: adlanteo **Q**: a^{bl}lanteo **C** 224 Nutrigerat **P** *cf.*
v. 494 226 iuvet **P** 227 noceant (doceant **C**²)
 terrae **PQKC**³ (vel **C**³): formae **C**¹ 228 pectore: corpore *cum*
Wakefieldio Schenkelius 1882 p. 101 achillem vel -ē **ω**
 229 pueri **K** 230 Ad **ω**: At **P** adportat **Q** 231 efful-
 gurat **PCE**: effulgerat **KQ**¹ (s. *sscr.* **Q**²) 233 rotat **P**: rogat
ω *cf. Wilamowitzius 1893 p. 11: notat Schenkelius 1882 p. 100*
 234 arreptos **C** 238 Othrys (add. **Q**³) **Q** 239 senior
P: tenuis **ω** spercheos **PK**: sperchi~~os~~ **C**: sperchius **Q**
 240 senis queritur: *Heinsius e codd.* 241 At **C**

rorantes evoluit equos et ab aethere magno
 sublatus curru pelagus cadit, at vada mater
 Scyria iamdudum fluctus emensa tenebat, 245
 exierantque iugo fessi delphines erili:
 cum pueri tremefacta quies oculique patent
 infusum sensere diem. stupet aere primo,
 quae loca, qui fluctus, ubi Pelion? omnia versa
 atque ignota videt dubitatque agnoscere matrem. 250
 occupat illa manu blandeque adfata paventem:
 'si mihi, care puer, thalamos sors aequa tulisset,
 quos dabat, aetheriis ego te complexa tenerem
 sidus grande plagis, magnique puerpera caeli
 nil humiles Parcas terrenaque fata vererer. 255
 nunc inpar tibi, nate, genus, praeclusaque leti
 tantum a matre via est; quin et metuenda propinquant
 tempora et extremis admota pericula metis.
 cedamus, paulumque animos submitte viriles
 atque habitus dignare meos. si Lydia dura 260
 pensa manu mollesque tulit Tirynthius hastas,
 si decet aurata Bacchum vestigia palla
 verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,

Exempla: 251 cf. HOM. A 361 (et alibi) *χεῖρὶ τὲ μὲν κατέ-*
σχευεν ἔπος τ' ἔφαρ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν. 260 cf. 582 PROP.
 III 11, 20.

243 humilique P: humilisque ω 244 at QC: ad P: ac
in ras. K 245 emensa ω: emissa P cf. v. 131 247 patent
 PE (quod etiam e Monac. commendavit Gustafssonus 1900
 p. 494): iacentes QK: iacentis C: paventes Bachrens
 249 fluctus in ras. P¹ versa P: versat ω 252 tulisset P
 dedisset ω 255 Nihil P 257 a matre PE: matre ω
 quin et P QK: cui nunc C 260 habitus ω: avitus P
 sic C² diva C¹ († dura C²) 263 arcus P

nec magnum ambigui fregerunt Caenea sexus:
 has sine, quaeso, minas nubemque exire malignam. 265
 mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
 lustra tibi: per ego hoc decus et ventura iuventae
 gaudia, si terras humilemque experta maritum
 te propter, si progenitum Stygos amne severo
 armavi — totumque utinam! —, cape tuta parumper 270
 tegmina nil nocitura animo. cur ora reducis
 quidve parant oculi? pudet hoc mitescere cultu?
 per te, care puer, cognata per aequora iuro,
 nesciet hoc Chiron.' sic horrida pectora tractat
 nequiquam mulcens; obstat genitorque roganti 275
 nutritorque ingens et cruda exordia magnae
 indolis. effrenae tumidum velut igne iuventae
 si quis equum primis submittere temptet habenis:
 ille diu campis fluviisque et honore superbo
 gavisus non colla iugo, non aspera praebet 280
 ora lupis dominique fremit captivus inire
 imperia atque alios miratur discere cursus.

Testimonia: 269 [SERV.] Verg. Aen. VI 57 (*add. in cod. Dresd.*) unde Statius 'si te Stygos amne severo armavi totumque utinam!'

Exempla: 267 VERG. Aen. IV 314 per ego has lacrimas eqs.
 271 Theb. IV 494 ora reducentem.

264 cenaëa P 265 Has (*in ras. C⁵*) ω: Hae P nubem-
 que . . . malignam P: numenque (-u- C² *in ras.*) . . . malignum
 ω 267 Lusta P iubentē P 271 nihil P reduces P
 274 hec (ē *in ras. Q¹*) QC 276 magnae ω: manent P; an
 manant? 277 Indo~~lis~~lis (*videtur erasum esse ci*) P
 278 temp& P 279 fluvisque P: fluviis C 281 fremit
 P: gemit QK: negat C

quis deus attonitae fraudes astumque parenti
 contulit? indocilem quae mens detraxit Achillem?
 Palladi litoreae celebrabat Scyros honorum 285
 forte diem, placidoque satae Lycomede sorores
 luce sacra patriis, quae rara licentia, muris
 exierant dare veris opes divaeque severas
 fronde ligare comas et spargere floribus hastam.
 omnibus eximium formae decus, omnibus idem 290
 cultus et expleto teneri iam fine pudoris
 virginitas matura toris annique tumentes.
 sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
 obruit, aut umeris quantum Diana relinquit
 Naidas: effulget tantum regina decori 295
 Deidamia chori pulchrisque sororibus obstat.
 illius et roseo flammatur purpura vultu
 et gemmis lux maior inest et blandius aurum:
 atque ipsi par forma deaest, si pectoris angues
 ponat et exempta pacetur casside vultus. 300

Testimonia: 285 PRISC. gramm. II 327, 4 (*propter dativi -i correptum*) Statius in I Achilleidos 'Palladi litoreae celebrabat (litore accelebrabat *codd.*) Scyros honorem'.

Exempla: 290 silv. III 3, 113 decus eximium famae.
 292 VERG. Aen. VII 53 iam matura viro, iam plenis nubilis annis.
 293 cf. silv. I 2, 116 Hom. ζ 102 sq.

284 quae mens detraxit (contraxit C) Achillem: -que nimis correxit A. Kochius 1865 p. 13: quae res distraxit A. Baehrens. at mens idem valet quod cogitatio 285 celerabat Q scyros PRISC. ω: scyros P honorem PRISC. 288 veris ω: versis P 289 comas ligare P 291 Vultus C expleta Q 292 animique C 293 nympa P sine ras. 296 Deidamea P: Deidimia C 299 deaest Kohlmannus: deest P: deae ω 300 pacetur P (ut conī. D. Heinsius ad CLAUD. Pros. II 147): placetur ω casside P

hanc ubi ducentem longe socia agmina vidit,
 trux puer et nullo temeratus pectora motu
 deriguit totisque novum bibit ossibus ignem.
 nec latet haustus amor, sed fax vibrata medullis
 in vultus atque ora redit lucemque genarum 305
 tinguit et impulsam tenui sudore pererrat.
 lactea Massagetae veluti cum pocula fuscant
 sanguine puniceo vel ebur corrumpitur ostro:
 sic variis manifesta notis — palletque rubetque —
 flamma repens. eat atque ultro ferus hospita sacra 310
 dissiciat turbae securus et inmemor aevi,
 ni pudor et iunctae teneat reverentia matris.
 ut pater armenti quondam ductorque futurus,
 cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
 cum sociam pastus niveo candore iuvencam 315
 aspicit, ardescunt animi primusque per ora
 spumat amor, spectant hilares obstantque magistri.
 occupat arrepto iam conscia tempore mater:
 'hasne inter simulare choros et bracehia ludo
 nectere, nate, grave est? gelida quid tale sub Ossa 320
 Peliacisque iugis? o si mihi iungere curas

Exempla: 304 cf. VERG. Aen. VIII 389sq. 307 cf. Theb. II 84 308 VERG. Aen. XII 67 Indum sanguineo veluti violaverit ostro si quis ebur. cf. HOM. Δ 141 309 cf. Theb. I 537 321 cf. VERG. Aen. IV 328sq.

301 ¹⁹⁰ Vultu P (*utrumque* P') 303 Deriguit CQ (*ante corr.*): Diriguit P *cum reliquis* 304 latet (la s. v. add. P')
 307 fuscant: fucant D. Heinsius 308 veluti (e v. 307)
 ebur P 309 *interpunctionem correxit Schenkelius 1882 p. 99*
 310 repens PC¹QK: recens C^s 311 Dissiciat PCK: -eat Q
 313 ductorque P: rectorque ω 315 Dum C pastu \equiv (*fruit* -f) Q: pastu E 316 ardescuntque animi QC 317 obstant-
 que P (op-) E: optantque ω 319 Has Q 321 Peliacisve C

atque alium portare sinu contingat Achillen!
mulcetur laetumque rubet visusque protervos
obliquat vestesque manu levioe repellit.
aspicit ambiguum genetrix cogique volentem 325
iniecitque sinus; tum colla rigentia mollit
submittitque graves umeros et fortia laxat
bracchia et inpexos certo domat ordine crines
ac sua dilecta cervice monilia transfert;
et picturato cohibens vestigia limbo 330
incessum motumque docet fandique pudorem.
qualiter artificii victurae pollice cerae
accipiunt formas ignemque manumque sequuntur:
talis erat divae natum mutantis imago.
nec luctata diu; superest nam plurimus illi 335
invita virtute decor, fallitque tuentes
ambiguus tenuique latens discrimine sexus.

procedunt, iterumque monens iterumque fatigans
blanda Thetis: 'sic ergo gradum, sic ora manusque,

Testimonia: 332 PRISC. gramm. II 340, 8 (*propter ablativum*
artifici) Statius in I Achilleidos 'qualiter artificii victurae pollice
cerae accipiunt formas'.

Exempla: 336 HOR. carm. II 5, 22 339 VERG. Aen. III
490 sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat. cf. HOM. δ 149

322 achillen P: -em ω 323 laetumque KQC: laetumque
(rasurae locus aptus litterae m) P: letusque E visosque P
325 cogique Heinsius: cogitque volantē K 326 sinus
PKQ: manus C tum KQ Benileius: tunc PC recentia P
328 inpexos PQCE: impexos (l eras.) K donat P 330 pic-
torato P cohibens PE: cohibet ω 332 artificis C
333 ignemque: lignumque (sc. quo formatur opus) Blümner 1878
p. 156: digitumque M. C. P. Schmidt 1885 p. 1099 sequuntur
P: sequentes C 336 invita P: Invicta ω 338 iterumque mo-
nens iterumque fatigans P: iterumque monet iterumque fatigat ω

nate, feres comitesque modis imitabere fictis, 340
 ne te suspectum molli non misceat aulae
 rector et incepti pereant mendacia furti.
 dicit et admoto non distat comere tactu.
 sic ubi virgineis Hecate lassata Therapnis
 ad patrem fratremque redit, comes haeret eunti 345
 mater et ipsa umeros exertaque brachia velat;
 ipsa arcum pharetrasque locat vestemque latentem
 deducit sparsosque tumet componere crines.

protinus adgreditur regem atque ibi testibus aris
 'hanc tibi' ait, 'nostri germanam, rector, Achillis 350
 — nonne vides, ut torva genas aequandaque fratri? —
 tradimus: arma umeris arcumque animosa petebat
 ferre et Amazonio conubia pellere ritu.
 sed mihi curarum satis est pro stirpe virili:
 haec calathos et sacra ferat, tu frange regendo 355
 indocilem sexuque tene, dum nubilus aetas
 solvendusque pudor; neve exercere protervas

Testimonia: 344 SCHOL. Stat. Theb. III 422 Therapnas: civitatis nomen est in Lycia (in Laconica an Lycio?) Apollini sacra nec a sororis eius religione dissentiens, ut ipse alibi 'Hecate laxata Therapnis'.

340 imitavere P 342 incerti CQ 343 distat P: cessat
 ω. *magis adridet Wilamowitzii* (1893 p. 10) *explicatio quam Vollmeri* (1896 p. 31) 344 therapnis SCHOL. Theb. III 422
 (sic correxit Mitscherlichius in edit. hymn. Hom. in Cer. p. 147):
 therapinis P: pharetris ω 347 arcu pharetraque levat Schrader,
 Kochius 1865 p. 13 vestemque latentem P: -esque -es ω:
 -esque fluentes Kochius l. l. at recte Barthi scholiasta intra
 genua et succinctas explicat latentes 348 tumet Gronovius,
 Heinsius: timet PCE: studet (in ras. ex tumet vel timet? Q)
 KQ 350 achillis K: achilles P: achilli CQ 351 cenas P
 353 Ferre (e finale s. v. P¹) 356 sexuque PQE (ut coniecit
 Sandstroemius 1878 p. 39): sexumque K: sensuque (ns in ras.
 C⁴) C 357 protervas ω: catervas P

gymnadas aut lustris nemorum concede vagari.
 intus ale et similes inter seclude puellas;
 litore praecipue portuque arcere memento. 360
 vidisti modo vela Phrygum: iam mutua iura
 fallere transmissae pelago didicere carinae.
 accedit dictis pater ingenioque parentis
 occultum Aeaciden — quis divum fraudibus obstat? —
 accipit; ultro etiam veneratur supplice dextra 365
 et grates electus agit: nec turba piarum
 Scyriadum cessat nimio defigere visu
 virginis ora novae, quantum cervice comisque
 emineat quantumque umeros ac pectora fundat.
 dehinc sociare choros castisque accedere sacris 370
 hortantur, ceduntque loco et contingere gaudent.
 qualiter Idaliae volucres, ubi mollia frangunt
 nubila, iam longum caeloque domoque gregatae,
 si iunxit pinnas diversoque hospita tractu
 venit avis, cunctae primum mirantur et horrent: 375
 mox propius propiusque volant, atque aere in ipso
 paulatim fecere suam plausuque secundo
 circumeunt hilares et ad alta cubilia ducunt.

Testimonia: 372 PRISC. gramm. II 278, 3 (*propter vocabulum grego*) Statius in I Achilleidos 'qualiter Idaliae volucres, ubi mollia frangunt nubila, iam longum caeloque domoque gregatae'.

358 Cymnadas P	concede (n s. v. add. P ¹)	363 paren-
tis PKC: patentes Q	367 Scyridum Q	nimio ω: niveo P
369 fundit C	370 Dehic ^R P: Dein ωE et Otto Müller	
1861 p. 13	374 pennas Q	diversoquē: diverso quae
Menkius contra Stati usum	376 propius om. PK	
378 Circueunt C		

digreditur multum cunctata in limine mater,
 dum repetit monitus arcanaque murmura figit 380
 auribus et tacito dat verba novissima vultu.
 tunc excepta freto longe cervice reflexa
 abnatat et blandis adfatur litora votis:
 'cara mihi tellus, magnae cui pignora curae
 depositumque ingens timido commisimus astu, 385
 sis felix taceasque, precor, quo more tacebat
 Creta Rheae: te longus honos aeternaque cingent
 templa nec instabili fama superabere Delo;
 et ventis et sacra fretis interque vadosas
 Cycladas, Aegaeae frangunt ubi saxa procellae, 390
 Nereidum tranquilla domus iurandaque nautis
 insula, ne solum Danaas admitte carinas,
 ne, precor! hic thiasi tantum et nihil utile bellis,
 — hoc famam narrare doce — dumque arma parantur
 Dorica et alternum Mavors interfurit orbem, 395
 — cedo equidem — sit virgo pii Lycomedis Achilles.'

Exempla: 381 cf. *LYCAN.* III 739 (*de moriente*) tacito tantum
 petit oscula vultu. 384 *silv.* III 2, 5 grande . . depositum.
 388 cf. *Ov. met.* VI 191 instabilemque locum Delos dedit.

381 vultu **FE**: voto **ω**. *primus Schenkelius 1882 p. 100 vultu
 Statio reddidit* 382 fretis **C** 385 commissus **P** cf. v. 39
 387 rehae **PQ**: reē **K**: reē **CE** honor **QC** cingant **Q**
 388 superavere **P** *versum om. C¹, suppl. C² in marg.* 389 Et
PKQ: At **C** 390 Cieladas **P** frangunt: plangunt **Nic.**
Heinsius, at recte Kohlmannus contulit II 104 391 domos **Q**
 nautis **ω**: noctis **P** 393 Ne precor **PQ¹K**: Deprecor
Q²CE thiasi etiam **Σ¹** *locum primus recte explicavit Schen-*
kelius 1882 p. 100, postea alii 394 famam: Fatuam (*f*) *Deiter*
1884 p. 404. priorum commenta neglego sciens 395 Docira **P**
 interserit (*s ex f*) **Q** 396 achillis **PQ**

interea meritos ultrix Europa dolores
 dulcibus armorum furiis et supplice regum
 conquestu flammata movet; quippe ambit Atrides
 ille magis, cui nupta domi, facinusque relatu 400
 asperat Iliacum: captam sine Marte, sine armis
 progeniem caeli Spartaque potentis alumnam,
 iura fidem superos una calcata rapina.
 hoc foedus Phrygium, haec geminae commercia terrae?
 quid maneat populos, ubi tanta iniuria primos 405
 degrassata duces? — coeunt gens omnis et aetas:
 nec tantum exciti, bimari quos Isthmia vallo
 claustra nec undisonae quos circuit umbo Maleae,
 sed procul admotas Phruxi qua semita iungi
 Europamque Asiamque vetat; quasque ordine gentes 410
 litore Abydeno maris alligat unda superni.
 fervet amor belli concussasque erigit urbes.
 aera domat Temese, quatitur navalibus ora
 Eubois, innumera resonant incude Mycenae,
 Pisa novat currus, Nemeae dat terga ferarum, 415

Exempla: 407 cf. Ov. met. VII 405 bimarem . . Isthmon.
 411 cf. Theb. II 182 quas (*gentes*) Doricus alligat intus
 Isthmos.

397 ultrix ω: victrix P furores C³ in ras. huius versus
 initialem litteram duplici magnitudine exhibent CE. pessimi
 codices hoc versu tertium librum incohant. 400 domō P
 (corr. P¹) 403 una om. P¹: s. l. add. P² 404 phryfiū fedus
 Q² in ras. videtur erasum esse foedus phrygium haec PKQ:
 et C turmē C¹ (terrē corr. C²) 405 populos quae C³ (t i
 et t ubi sscr. C²) 407 istha P¹: mi add. s. l. P² 408 undosē
 C¹ (undisonē corr. C²) 409 admotas PKQ: ad mētas C:
 amotae Gronovius: amoti Kohlmannus cum deterioribus quibus-
 dam libris 410 quas ordine C 412 conclusasque P
 413 Aera domat temese (teumese Q) PKQC²: Aere sonant temesē
 C¹ dett. at reperiuntur aera Temesae, non effinguntur; recte
 Menkies 1814 p. 17

Cirrha sagittiferas certat stipare pharetras,
 Lerna graves clipeos caesis vestire iuven-
 dat bello pedites Aetolus et asper Acarnan,
 Argos agit turmas, vacuantur pascua ditis
 Arcadiae, frenat celeres Epiros alumnos, 420
 Phocis et Aoniae iaculis rarescitis umbrae,
 murorum tormenta Pylos Messenaeque tendunt.
 nulla immunis humus; velluntur postibus altis
 arma olim dimissa patrum, flammisque liquescunt
 dona deum: ereptum superis Mars efferat aurum. 425
 nusquam umbrae veteres: minor Othrys et ardua sidunt
 Taygeta, exuti viderunt aera montes.
 iam natat omne nemus: caeduntur robora classi,
 silva minor remis. ferrum lassatur in usus
 innumeros, quod rostra liget, quod muniat arma, 430
 belligeros quod frenet equos, quod mille catenis
 squalentis nectat tunicas, quod sanguine fumet
 vulneraque alta bibat, quod conspirante veneno
 impellat mortes; tenuant umentia saxa
 attritu et pigris addunt mucronibus iras. 435

Exempla: 416 cf. Ov. met. I 468 sagittifera . . pharetra.

417 gravis Q¹ iuven^cis P¹ 418 At C acarnan P:
 acarnas ω E 420 epirus Q 422 messenaeque PC: messana-
 que KQ 425 ereptum PE: et raptum ω superis (sic!) P
 efferat: asserit Baehrens; at Mars aurum antea ad deorum
 cultum adhibitum fero bello vindicat 426 sidunt (ex findunt
 Q): findunt C 428 omnem (del. P¹) P 429 lassatur PQC:
 laxatur K in PE: ad ω 431 frenat (-et M²) Q 432 Squa-
 lentis PQ: -es KC 433 quot P 434 tenuant umentia
 vulgo: tenuat umentia P: tenuantque humentia K: tenuantur
 mitia (milia E) QE: tenuantur humentia (humitia sscr. C²) C:
 tenuant acuentia Nic. Heinsius falso 435 pigris (ut 'ex
 membranis' Heinsius, Koestlinius 1877 p. 288) PE: nigris ω
 iram Heinsius (cur?)

nec modus aut arcus lentare aut fundere glandes
aut torrere sudas galeasque attollere conis.
hos inter motus pigram gemit una quietem
Thessalia et geminis incusat fata querellis,
quod senior Peleus nec adhuc maturus Achilles. 440

iam Pelopis terras Graiumque exhauserat orbem
praecipitans in transtra viros insanus equosque
Bellipotens. fervent portus et operta carinis
stagna suasque hiemes classis promota suosque
attollit fluctus; ipsum iam puppibus aequor 445
deficit et totos consumunt carbasa ventos.

prima ratis Danaas Hecateia congregat Aulis,
rupibus expositis longique crepidine dorsi
Euboicum scandens Aulis mare, litora multum
montivagae dilecta deae, iuxtaque Caphereus 450
latratum pelago tollens caput. ille Pelasgas
ut vidit tranare rates, ter monte ter undis
intonuit saevaeque dedit praesagia noctis.
coetus ibi armorum Troiae fatalis, ibi ingens
iuratur bellum, donec sol annuus omnes 455
conficeret metas. tunc primum Graecia vires

Exempla: 440 silv. II 1, 90 senior Peleus. cf. Hom. I 438,

436 fundere (findere C ³)	437 aut tollere (aut in ras. Q ¹) Q
438 una P: ora (ore Q) ω	439 Thessalia P: Thessalis ω
440 pelleus negat huc P	441 gratumque Q 442 transa
P 443 pontus et aperta C	444 suasuasque P 445 iam
a puppibus C: iam scandens puppibus Q (eras. a)	447 ratis P:
rates ω	449 scandens: scindens cum Menkio Kohlmannus.
at Aulidem in rupe prominente sitam fingit poeta; cf. Theb.	
II 44, ubi item scandere probum est	
450 Centivage C ¹ (corr. C ³)	451 pelasgans (n del. P ²) P
caphareus C	
452 tranarā ^e (corr. P ¹) P	455 omnes ω: amnes P

contemplata suas; tunc sparsa ac dissona moles
 in corpus vultumque coit et rege sub uno
 disposita est. sic curva feras indago latentes
 claudit et admotis paulatim cassibus artat. 460
 illae ignem sonitumque pavent diffusaque linquunt
 avia miranturque suum decrescere montem,
 donec in angustam ceciderunt undique vallem;
 inque vicem stupuere greges socioque timore
 mansuescunt: simul hirtus aper, simul ursa lupoque 465
 cogitur et captos contempsit cerva leones.

sed quamquam et gemini pariter sua bella capessant
 Atridae famamque avida virtute paternam
 Tydides Sthenelusque premat, nec cogitet annos
 Antilochos septemque Ajax umbone coruscet 470
 armenti reges atque aequum moenibus orbem,
 consiliisque armisque vigil contendat Ulixes:
 omnis in absentem belli manus ardet Achillem,
 nomen Achillis amant, et in Hectora solus Achilles
 poscitur, illum unum Teucris Priamoque loquuntur 475
 fatalem. quis enim Haemoniis sub vallibus alter

Exempla: 471 cf. Theb. XI 28 armenti reges.

457 ac PKQ: et C 459 Disposita ω: Deposita P curva
 PKQ: torva C 460 classibus PQ 461 Illę (sic!) P
 linquunt P 462 Avia ω: Avita P 464 gregem C
 466 contempⁿit (n ut. vid. Q²; eras. s) Q 467 capessant:
 lacessant Menk^{ius} 468 avida PE: avidi ω paterna K
 469 stelenusque (-isque Q) QC premat P: premant ω
 470 Antilochos Klotzius: Antilochous P: -us ω alax P
 471 montibus C 472 Consiliisque (ut coniecerat Koestlinius
 1877 p. 289) PKQ: Consiliis C commendet (-et ex -at C¹) C
 475 priamo teucrisque C 476 valibus P

creverit effossa reptans nive? cuius adortus
 cruda rudimenta et teneros formaverit annos
 Centaurus? patrii propior cui linea caeli,
 quemve alium Stygios tulerit secreta per amnes 480
 Nereis et pulchros ferro praestruxerit artus?
 haec Graiae castris iterant traduntque cohortes.
 cedit turba ducum vincique haut maesta fatetur.
 sic cum pallentes Phlegraeae in castra coirent
 caelicolae iamque Odrysiam Gradivus in hastam 485
 surgeret et Libycos Tritonia tolleret angues
 ingentemque manu curvaret Delius arcum,
 stabat anhela metus solum Natura Tonantem
 respiciens: quando ille hiemes tonitrusque vocaret
 nubibus, igniferam quot fulmina posceret Aetnen. 490
 atque ibi dum mixta vallati plebe suorum
 et maris et belli consultant tempora reges,

Exempla: 478 cf. CIRIS 45 prima rudimenta et iuvenes
 . . annos. 484 cf. AETNA 42 Phlegraeis . . . castris.

477 eff^ussa (^u add. Q²) Q adortus (*sic!*) PKC: ad ortus
 E: ab ortu (*ex* ad ortus Q¹) Q 479 propior P linea
 PK: libera Q: semita C 481 Nerei P et ferro pulchros C
 praestruxerit (r *medium* s. l. P¹) 483 haut P
 484 pallentes (l *prius* add. P¹): Pallenēs Wilamowitzius 1893
 p. 13 palantes cum Aldina Kohlmannus; at recte iam Bitschofs-
 kyus 1881 p. 37 contulit APOLL. SID. carm. 7, 133 timuit Natura
 paventem post Phlegram pugnare Jovem; 6, 15 cum trepidum
 spectaret Phlegra Tonantem. cf. etiam AETNA 54 SIL. XII 146
 486 lybricos P 488 metus (t *clarius reddidit* P^r) P:
 metu ω solum ω: sola P natura: iam turba Baehrens,
 at cf. ad v. 484 490 et 491 *inverso ordine exhibet* P
 490 Nubilus QC quot (t *in ras.* C⁴; non fuit -d) C: quod
 PK: quō (u *in ras.* Q¹?) Q aetnen P: ethen K: ethnam QC
 491 plebo P 492 consultant^ttempora (t s. l. add. P^r) P

increpitans magno vatem Calchanta tumultu
 Protesilaus ait — namque huic bellare cupido
 praecipua et primae iam tunc data gloria mortis —: 495
 'o nimium Phoebi tripodumque oblite tuorum,
 Thestoride, quando ora deo possessa movebis
 iustius aut quianam Parcarum occulta recludes?
 cernis ut ignotum cuncti stupeantque premantque
 Aeaciden? sordent vulgo Calydonius heros 500
 et magno genitus Telamone Ajaxque secundus,
 nos quoque: sed Mavors et Troia abrepta probabunt.
 illum neglectis — pudet heu! — ductoribus omnes
 belligerum ceu numen amant. dic ocius aut cur
 sorta comis et multus honos? quibus abditus oris 505
 quave iubes tellure peti? nam fama nec antris
 Chironis patria nec degere Peleos aula.
 heia, inrumpe deos et fata latentia vexa,
 laurigerosque ignes, si quando, avidissimus hauri!
 arma horrenda tibi saevosque remisimus enses, 510
 numquam has inbelles galea violabere vittas:
 sed felix numeroque ducum praestantior omni,
 si magnum Danais pro te dependis Achillem.'

Exempla: 493 VERG. Aen. II 122 vatem magno Calchanta tumultu protrahit in medios.

494 agit P 495 gloria PE: copia ω 498 quianam
 P: quatenam ω; cf. *Gustafssonus* 1900 p. 494 499 cunctis
 PQ premantque Pω: fremantque E *Baehrens* 500 sordent
 P: sordet ω 502 et P: sed ω abrepta P: arrepta ω. *ab-*
reptam Troiam intellege vi cito captam 503 neclectis P
 504 quur P 505 multus P: mutus (num Q¹ *scripserit,*
dubito) Q: mutus (utus in ras. C²) CK: mitis *Gronovius*
 antris C 506 iuves P 508 vexa (r supra x add. m. al. P)
 509 Laurigeros Q 511 galea violabere ω: galeare
 violare (-re del. P¹) P 512 praestantior (-rae- in ras. P^r)
 513 Sig (del. P¹) P pro te dependis (-e de- in ras. P^r);

iamdudum trepido circumfert lumina motu
 intrantemque deum primo pallore fatetur 515
 Thestorides; mox igne genas et sanguine torquens
 nec socios nec castra videt, sed caecus et absens
 nunc superum magnos deprendit in aethere coetus,
 nunc sagas adfatur aves, nunc dura sororum
 licia, turiferas modo consulit anxius aras 520
 flammarumque apicem rapit et caligine sacra
 pascitur. exsiliunt crines rigidisque laborat
 vitta comis, nec colla loco nec in ordine gressus.
 tandem fessa tremens longis mugitibus ora
 solvit, et oppositum vox eluctata furorem est: 525
 'quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
 femineis, Nerei, dolis? huc mitte: quid aufers?
 non patiar: meus iste, meus. tu diva profundi,
 et me Phoebus agit. latebris quibus abdere temptas

Exempla: 518 Theb. III 634 superum . . coetus. 519 silv.
 V 1, 156 dura sororum licia. 521 Theb. III 598 fruitur cali-
 gine mundi. 523 Theb. X 645 vitta comis.

sed idem videtur ante ras fuisse P: pro (per C¹) te (prompte
 Baehrens) portendis ω. *traditam lectionem primus poetae vin-*
dicavit Wilamowitzius, 1893 p. 9 mitto doctorum commenta

514 ^{motu} voto Q 515 d^{eu}m Q 517 astra Q videns C
 absens (-bs- ex -m- P¹) P Q K: amens C 518 aethera
 coetos P 519 sagax P 520 turiferas: turicremas Men-
 kius 521 apicem P E: apices ω 527 nereï (s eras.) C:

nerei^p (a add. Q²) Q aufers ω: audes aufers (*utrumque scripsit*
 P¹) P 529—661 om. ω, 529—660 in mg. *supplevit m. al. E;*
in Q unius versus spatio intermisso sequebatur v. 662 qui nunc
est erasus; subsequitur v. 663 sq: folio inserto scripti sunt manu
recentiore v. 529—662; in C v. 528 subsequitur v. 662, sed addita
nota d (puta desunt) in calce libri v. 529—660. 662 C² supplevit.
in E nihil deest. 529 Et: at Sandstroemius 1878 p. 39; sed
haec vult Calchas: licet tu dea sis, in me quoque deus est
 addere P cf. v. 199.

eversorem Asiae? video per Cycladas altas 530
 attonitam et turpi quaerentem litora furto.
 occidimus: placuit Lycomedis conscia tellus.
 o scelus! en fluxae veniunt in pectora vestes.
 scinde, puer, scinde et timidæ ne cede parenti.
 ei mihi raptus abit! quaenam hæc procul improba virgo?

hic nutante gradu stetit amissisque furoris 536
 viribus ante ipsas tremefactus conruit aras.
 tunc haerentem Ithacum Calydonius occupat heros:
 'nos vocat iste labor: neque enim comes ire recusem,
 si tua cura trahat. licet ille sonantibus antris 540
 Tethyos aversae gremioque prematur aquosi
 Nereos: invenies. tu tantum providus astu
 tende animum vigilem fecundumque erige pectus:
 non mihi quis vatium dubiis in casibus ausit
 fata videre prior.' subicit gavisus Ulixes: 545
 'sic deus omnipotens firmet, sic adnuat illa
 virgo paterna tibi! sed me spes lubrica tardat:
 grande equidem armatum castris inducere Achillem;
 sed si fata negent, quam foedum ac triste reverti!

Exempla: 530 VERG. Aen. XII 545 Priami regnorum eversor Achilles. 539 VERG. Aen. II 704 nec . . tibi comes ire recuso. cf. HOR. sat. II 5, 17, 543 VERG. Aen. VII 338 fecundum concute pectus.

530 *cidas cicladas q* 532 *placuit (c in ras.; fuit placavit) q*

533 pectore *o* 534 cede *P q o E*: crede *k* 535 procul ^{hec} quae-
 nam improba *q* 537 tremefactus: defectus *Cortius* 539 re-
 cusem *P*: recuso *ω*: recusen *E* 541 aversae *P q E*: adversae
k o aquosi *P q E*: aquoso *k*: aquose *o* 543 pectus *P ω*:
 pecto *P¹* 544 Non *PE*: Nam *ω* ausit: adsit *Schrader*, at
recte Wilamowitzius 1893 p. 10 546 <S>ic deus omnipotens
 sic annuat illaque firmet *o* 547 spes me *q* 548 Grande
 equidem *k o*: Grandem- equidem *P*: Grande quidem *q* armatū
 ē *q o* ī castr' ducere *o* (ducere *in ras. o*)

vota tamen Danaum non intemptata relinquam. 550
iamque adeo aut aderit mecum Peleius heros,
aut verum penitus latet et sine Apolline Calchas.'

conclamant Danai stimulatque Agamemno volentes:
laxantur coetus resolutaque murmure laeto
agmina discedunt. quales iam nocte propinqua 555
e pastu referuntur aves, vel in antra reverti
melle novo gravidas mitis videt Hybla catervas.
nec mora, iam dextras Ithacesia carbasus auras
poscit, et in remis hilaris sedere iuventus.

at procul occultum falsi sub imagine sexus 560
Aeaciden furto iam noverat una latenti
Deidamia virum; sed opertae conscia culpae
cuncta pavet tacitasque putat sentire sorores.
namque ut virgineo stetit in grege durus Achilles
exsolvitque rudem genetrix digressa pudorem, 565
protinus elegit comitem, quamquam omnis in illum
turba coit, blandeque novas nil tale timenti
admovet insidias: illam sequiturque premitque
improbos, illam oculis iterumque iterumque resumit.

Testimonia: 553 PRISC. gramm. II 221, 4 (*propter nomina-*
tivum Agamemno) Statius in I Achilleidos 'conclamant Danai
stimulatque Agamemno volentes'.

Exempla: 556 cf. SIL. II 215 sq.

551 aut ω: om. P pelopeius C⁴ in ras. 552 polline q
553 danii P volentes om. q 555 descendunt G
quales ω: qualis P 556 aves P¹ke: apes q: oves Baehrens;
at recte Menkies p. 32 contulit SIL. II 215 557 gravitas P
558 ithacesia P¹ke: ithacus iam P^rq^c 559 ad remos q
hilaes Pq cf. v. 901 560 Ad P: Haud c occulta c
561 noverant P latenti PqcE: latentem k 562 Deidamea
P 564 durus Pq: clarus ke 565 genetrix q: generis c
567 nihil P

nunc nimius lateri non evitantis inhaeret, 570
 nunc levibus sertis, lapsis nunc sponte canistris,
 nunc thyrso parcente ferit, modo dulcia notae
 fila lyrae tenuesque modos et carmina monstrat
 Chironis ducitque manum digitosque sonanti
 infringit citharae, nunc occupat ora canentis 575
 et ligat amplexus et mille per oscula laudat.
 illa libens discit, quo vertice Pelion, et quis
 Aeacides, puerique auditum nomen et actus
 adsidue stupet et praesentem cantat Achillem.
 ipsa quoque et validos proferre modestius artus 580
 et tenuare rudes attrito pollice lanas
 demonstrat reficitque colos et perfida durat
 pensa manu; vocisque sonum pondusque tenentis,
 quodque fugit comites, nimio quod lumine sese
 figat et in verbis intempestivus anhelet, 585
 miratur: iam iamque dolos aperire parantem
 virginea levitate fugit prohibetque fateri.
 sic sub matre Rhea iuvenis regnator Olympi
 oscula securae dabat insidiosa sorori
 frater adhuc, medii donec reverentia cessit 590
 sanguinis et versos germana expavit amores.
 tandem detecti timidæ Nereidos astus.

570 non Pkc: nē q 573 monstrat c 574 sonanti ω:
 sonantis P 575 nunc Pkc: n̄ q canentis Pqk: tenentis c
 577 peleon q 580 et om. q valid q 582 colos
 Pk: -us cq perfida durat P: perdita dura ω 583 voci^a
 sonum c tenentis Pkc: tenentes q: veretur Kochius 1865
 p. 14! 584 se~~se~~se (fuit -s-) P 585 Figit q intem-
 pestib. P 586 iam iamque (prius iam s. l. add. P^r pro iam-
 que fuit namque in P) dolus P: oculos c 591 versos (quod
 e Monac. commendavit Gustafssonus 1900 p. 495) Pqc: veros
 k(?) amores (-s om. P¹ add. P^r)

lucus Agenorei sublimis ad orgia Bacchi
 stabat et admissum caelo nemus: huius in umbra
 alternam renovare piaë trieterida matres 595
 consuerant scissumque pecus terraque revulsas
 ferre trabes gratosque deo praestare furores.
 lex procul ire mares: iterat praecepta verendus
 ductor, inaccessumque viris edicetur antrum.
 nec satis est: stat fine dato metuenda sacerdos 600
 exploratque aditus, ne quis temerator oberret
 agmine femineo. tacitus sibi risit Achilles.
 illum virgineae ducentem signa catervae
 magnaue difficili solventem bracchia motu
 — et sexus pariter decet et mendacia matris — 605
 mirantur comites. nec iam pulcherrima turbæ
 Deidamia suae tantumque admota superbo
 vincitur Aeacide, quantum premit ipsa sorores.
 ut vero e tereti demisit nebrida collo
 errantesque sinus hedera collegit et alte 610
 cinxit purpureis flaventia tempora vittis
 vibravitque gravi redimitum missile dextra,
 attonito stat turba metu sacrisque relictis
 illum ambire libet pronosque attollere vultus.
 talis, ubi ad Thebas vultumque animumque remisit 615

Exempla: 608 cf. silv. I 2, 116 quantum Latonia nymphas
virgo premit.

594 umbra ω: ume P sine ras. 595 Alternam P: Alter-
 num ω renovare PE: revocare ω trieterida Gronovius:
 triethyaida (del. P¹) P: trieterica k: triateria q: triatherica c
 596 spissumque P 598 Lex ω: Rex P 599 educitur P
 600 est stat ω: stat est P 602 sibi risit P: subrisit qk:
 subridet c achillis P 607 Deidamea P 608 aeacidae P
 609 e tereti vulgo: et tereti Pc: thereti q (quid k habeat,
 Kohlmannus non indicat) nebria q 611 vītis P: vitis c

Euhius et patrio satiavit pectora luxu,
serta comis mitramque levat thyrsumque virentem
armat et hostiles invisit fortior Indos.

scandebat roseo medii fastigia caeli
Luna iugo, totis ubi somnus inertior alis 620
defluit in terras mutumque amplectitur orbem:
consedere chori paulumque exercita pulsu
aera tacent, tenero cum solus ab agmine Achilles
haec secum: 'quonam timidae commenta parentis
usque feres? primumque imbelli carcere perdes 625
florem animi? non tela licet Mavortia dextra,
non trepidas agitare feras. ubi campus et amnes
Haemonii? quaerisne meos, Sperchie, natatus
promissasque comas? an desertoris alumni
nullus honos? Stygiasque procul iam raptus ad umbras
dicor, et orbatus plangit mea funera Chiron? 631
tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus
nutritosque mihi scandis, Patrocle, iugales:
ast ego pampineis diffundere brachia thyrsis
et tenuare colus — pudet haec taedetque fateri! — 635
iam scio. quin etiam dilectae virginis ignem
aequaevamque facem captus noctesque diesque

Exempla: 630 silv. III 5, 37 Stygias prope raptus ad umbras.

618 invisit Pq: invasit c (*de k iterum mihi non liquet*)
619 roseo: niveo Menkuis caeli PqkC³: templi c 622 pulsu
ω P^r in mg.: cūfu P¹: 623 Aere P agmine Pkc: Iguine q
achillis P 625 perdis P 627 agitare kc: agitat (-t
possit fortasse -r esse) q: sagittare P 628 quaerisne Pc
631 Ducor c 632 manu ω: gradumanu (ut *sscr.* P^r) P
tu nostros c 635 haec P¹: heu P^rω taedetque (-que
add. P^r) 637 Aequaevamque: aequaevaeque Schrader

dissimulas. quonam usque premes urentia pectus
vulnera? teque marem pudet — heu! — nec amore
probaris?"

sic ait; et densa noctis gavisus in umbra 640
tempestiva suis torpere silentia furtis
vi potitur votis et toto pectore veros
admovet amplexus; vidit chorus omnis ab alto
astrorum et tenerae rubuerunt cornua Lunae.
illa quidem clamore nemus montemque replevit: 645
sed Bacchi comites, discussa nube soporis,
signa choris indicta putant; fragor undique notus
tollitur, et thyrsos iterum vibrabat Achilles,
ante tamen dubiam verbis solatus amicis:
'ille ego — quid trepidas? —, genitum quem caerulea mater
paene Iovi silvis nivibusque inmisit alendum 651
Thessalicis. nec ego hos cultus aut foeda subissem
tegmina, ni primo te visa in litore: cessi
te propter, tibi pensa manu, tibi mollia gesto
tympana. quid defles magno nurus addita ponto? 655
quid gemis ingentes caelo paritura nepotes?
sed pater —: ante igni ferroque excisa iacebit

Exempla: 642 Ov. met. XI 265 et potitur votis.

638 usque ω: ipse P premis urgentia qc: presumerentia
P (*de k non liquet*) 639 teque Pkc: meque q nec P: sed qc
probaris P: probabis ω; *interpunctionem correxi* 643 vidit
P: risit qcE: risu k: rubuit *Scrivenerius* 646 nube soporis
Pk(?) : nocte sorores qc 647 vibrabat ω: vibrat P
649 solatus P: solatur ω 650 quid ω: qui P genitum
(*fuit gem-*) P 651 paene Iovi *Gustafssonus 1900 p. 496:*
Paene iouis P: Peneis qkc: Paeoniis *Wilamowitzius 1893 p. 12*
emisit q 652 aut Pkc: nec c 653 Tecmina q
primo ω: e primo P visa ω: vias P celsi (?) c
656 gemes P 657 feroque q *aposiopesin primus Barthius*
agnovit

Seyros et in tumidas ibunt haec versa procellas
moenia, quam saevo mea tu conubia pendas
funere: non adeo parebimus omnia matri.' 660

obstupuit tantis regina exterrita monstis, 662
quamquam olim suspecta fides, et comminus ipsum
horruit et facies multum mutata fatentis.

quid faciat? casusne suos ferat ipsa parenti 665
seque simul iuvenemque premat, fortassis acerbis
hausurum poenas? et adhuc in corde manebat

ille diu deceptus amor: silet aegra premitque
iam commune nefas; unam placet addere furtis
altricem sociam, precibus quae victa duorum 670

adnuit. illa astu tacito raptumque pudorem
surgentemque uterum atque aegros in pondere menses
occuluit, plenis donec stata tempora metis
attulit et partus index Lucina resolvit.

^{II}₁ iamque per Aegaeos ibat Laertia flexus 675
puppis, et innumeras mutabant Cycladas aurae:

vade sed ereptum celes taceasque pudorem. 661

Exempla: 667 cf. VERG. Aen. IV 383 supplicia hausurum.
676 cf. VERG. Aen. III 124 sq.

659 pendas q c (sic Sandstroemius 1878 p. 40 e codd. Linden-
brogii): perdas Pk 661 adest in q, deest in ceteris melioris
notae libris; removit Kohlmannus 662 Obstupuit q
663 comminus ipsum horruit: luminis ignem horruit Kochius
1865 p. 14 665 patenti Q 666 acervas P 671 astuta
cito QC 673 plenis ω: plenisque P post 674 editiones
veteres pleraeque librum primum finiunt, codices pessimi alterum.
Lib. 2 in P adscripsit fortasse Puteanus. 675 paer egeos P
flexus Pω: † fluctus Q² mg. 676 innumeras mutabant
Cycladas aurae Koestlinius 1876 p. 532: innumerae m. cyclades
auras

- 11 iam Paros Olearosque latent; iam raditur alta
 Lemnos et a tergo decrescit Bacchica Naxos,
 5 ante oculos crescente Samo; iam Delos opacat
 aequor: ibi e celsa libant carchesia puppi 680
 responsique fidem et verum Calchanta precantur.
 audiit Arquitenens Zephyrumque e vertice Cynthi
 impulit et dubiis pleno dedit omina velo.
- 10 it pelago secura ratis: quippe alta Tonantis
 iussa Thetin certas fatorum vertere leges 685
 arcebant aegram lacrimis ac multa tumentem,
 quod non erueret pontum ventisque fretisque
 omnibus invisum iam tunc sequeretur Ulixem.
- 15 frangebat radios humili iam pronus Olympo
 Phoebus et Oceani penetrabile litus anhelis 690
 promittebat equis: cum se scopulosa levavit
 Seyros; in hanc totos emisit puppe rudentes
 dux Laertiades sociisque resumere pontum
- 20 imperat et remis Zephyros supplere cadentes.
 accedunt iuxta, et magis indubitata magisque 695
 Seyros erat placidique super Tritonia custos

677 olearosque PKCQ²: claresque Q¹ 678 decrescit
 /canaxos /bacchi P: dl. brachia naxos C 679 delos (lo s. v. P¹)
 680 e om. C puppi P: puppe ω 681 calcanta P
 682 arquitenens P: arcitenens ω vertere Q¹ (corr. Q²) canthi
 C¹: tpindi C³ 684 pelago PQ¹: pelagi Q^cKCE tonantis
 ω: sonantis P 685 thetim PC 686 tumentem Klotzius:
 timentem P: gementem (legentem Q ante corr.) ω: frementem
 Schenkelius 1882 p. 100 689 Fragebat P 691 Promittebat:
 permittebat Heinsius cum se ω: cū e P levaret (ex la-
 C²) C 692 totas C 693 sociisque P: sociosque ω cf. Theb.
 I 595 pontum ω: portum P: contum Wernsdorfius
 694 zephyros PKQ: auras C³ in ras. supplere (-re s. v. P¹)
 695 iuxta PE: iussis (-s add. Q²) ω: iussa Bachrens, quod
 non intellego et PE: [et] (del. Q¹) Q: etiam K: om. C

- 11 litoris. egressi numen venerantur amicae
 Aetolusque Ithacusque deae. tunc providus heros,
 25 hospita ne subito terrerent moenia coetu,
 puppe iubet remanere suos; ipse ardua fido 700
 cum Diomede petit. sed iam praevenerat arcis
 litoreae servator Abas ignotaque regi
 ediderat, sed Graia tamen, succedere terris
 30 carbasa. procedunt, gemini ceu foedere iuncto
 hiberna sub nocte lupi: licet et sua pulset 705
 natorumque fames, penitus rabiemque minasque
 dissimulant humilesque meant, ne nuntiet hostes
 cura canum et trepidos moneat vigilare magistros.
 35 sic segnes heroes eunt campumque patentem,
 qui medius portus celsamque interiacet urbem, 710
 alterno sermone terunt; prior occupat acer
 Tydides: 'qua nunc verum ratione paramus
 scrutari? namque ambiguo sub pectore pridem
 40 verso, quid inbelles thyrsos mercatus et aera
 urbibus in mediis Baccheaque terga mitrasque 715

Exempla: 697 VERG. Aen III 79 egressi veneramur Apolli-
 nis urbem. cf. Ov. epist. 21, 93 (91). 705 Theb. IV 85 hiberna
 sub nocte.

699 terreret Q¹C 700 iuvet P 703 sed PKC: se Q
 graia PKQ: grata C terris PKC: tectis Q 704 iuncto ω:
 iuncte P 706 rabiemque ω: labemque P 708 moneant K:
 maneat Q magistros PKQ: ministros C 710 medius ω: me-
 dios P 711 terunt P: ferunt C (*sic vel se-, s vel f in ras. K*):
 serunt (*ex fe-*) Q 712 quæa C paramus (*-s ex -r Q¹*)
 713 pridem PE: quiddam Q: quiddam K: prodi C 714 Non
 quit nisi imbelles (Non quit nisi in ras. C²) C

- 11 huc tuleris varioque aspersas nebridas auro?
 hisne gravem Priamo Phrygibusque armabis Achillem?
 illi subridens Ithacus paulum ore remisso:
- 45 'haec tibi, virginea modo si Lycomedis in aula est
 fraude latens, ultro confessum in proelia ducent 730
 Peliden; tu cuncta citus de puppe memento
 ferre, ubi tempus erit, clipeumque his iungere donis,
 qui pulcher signis auroque asperrimus; hasta
- 50 haec sat erit: tecum lituo bonus adsit Agyrtas
 occultamque tubam tacitos adportet in usus.' 735
 dixerat, atque ipso portarum in limine regem
 cernit et ostensa pacem praefatus oliva:
 'magna, reor, pridemque tuas pervenit ad aures
- 55 fama trucis belli, regum placidissime, quod nunc
 Europamque Asiamque quatit. si nomina forte 730
 huc perlata ducum, fidit quibus ultor Atrides:
 hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creavit
 magnanimus Tydeus, Ithacis ego ductor Ulixes.
- 60 causa viae — metuam quid enim tibi cuncta fateri,

Exempla: 730 VERG. Aen. I 375 si vestras forte per auris
 Troiae nomen iit. cf. II 81. 734 cf. Theb. V 623 quid enim
 timeam moritura fateri?

716 Huc ω: Hauc P varioque ω: variosque P
 717 priamo phrygibus P: phrygibus priamoque ω armavis P:
 armatus Q: armamus KCE achille P 718 Olli C: Illeque
 (ex Illi Q²) Q 719 modo ω: molo P 721 cuncta citus ω:
 nunctacitus P 723 inter auroque et asperrimus rasura octo
 fere litterarum in Q hasta P: ardet ω. locum expedit Wil-
 mowitzius 1893 p. 12 724 acyrtas P 727 ostensa PK:
 ostentans (-ns add. Q²) Q: ostentat C 728 pridemque tuas
 (vestras add. s. l. Q²) 731 ultior P 732 Hic (sic C² in
 ras.) 733 it(h)acis ω: ithacus P 734 cuncta tibi P

- 11 cum Graius notaque fide celeberrimus? —: imus 735
 explorare aditus invisaque litora Troiae,
 quidve parent.' medio sermone intercipit ille:
 'adnuerit Fortuna, precor, dextrique secudent
 65 ista dei! nunc hospitio mea tecta piumque
 inlustrate larem.' simul intra limina ducit. 740
 nec mora, iam mensas famularis turba torosque
 instruit, interea visu perlustrat Ulixes
 scrutaturque domum, si qua vestigia magnae
 70 virginis aut dubia facies suspecta figura;
 porticibusque vagis errat totosque penates, 745
 ceu miretur, adit: velut ille cubilia praedae
 indubitata tenens muto legit arva Molosso
 venator, videat donec sub frondibus hostem;
 75 porrectum somno positosque in caespite dentes.
 rumor in arcana iamdudum perstrepat aula, 750
 virginibus qua fida domus, venisse Pelasgum
 ductores Graiamque ratem sociosque receptos.
 iure pavent aliae; sed vix nova gaudia celat
 80 Pelides avidusque novos heroas et arma
 vel talis vidisse cupit. iamque atria fervent 755

Exempla: 738 VERG. Aen. VII 259 di nostra incepta secudent.

735 Cum PKQ¹: Dum Q²C grauius P imus P fort.
 etiam Q: unus ω 736 littera Q 737 parant C
 738 dextrisque P 739 dei PKQ¹ mg.: sibi Q¹ 741 domos-
 que Q 744 aut PKQ: haud C facie QC figurae P
 746 alit (corr. Q²) Q: obit Heinsius 747 muto P: multo ω:
 fido Kochius 1865 p. 14 arva^m (m sscr. P^r) P 749 posi-
 tumque in cespite dentem C 751 domos Q 753 versum om.
 K¹, add. K² Ire (fuit Iure) Q: ire Schrader: cuncta Kochius
 l. l.: inde Baehrens; at puellae iure pavent nova PQC: sua K
 Schrader 754 avidosque P heroas (o s. v. add. P¹)

- 11 regali strepitu et picto discumbitur auro,
 cum pater ire iubet natas comitesque pudicas
 natarum. subeunt, quales Maeotide ripa,
 85 cum Scythicas rapuere domos et capta Getarum
 moenia, sepositis epulantur Amazones armis. 760
 tum vero intentus vultus ac pectora Ulixes
 perlibrat visu, sed nox inlataque fallunt
 lumina et extemplo latuit mensura iacentum. .
 90 at tamen erectumque genas oculisque vagantem
 nullaue virginei servantem signa pudoris 765
 defigit comitique obliquo lumine monstrat.
 quid? nisi praecipitem blando complexa moneret
 Deidamia sinu nudataque tempora semper
 95 exsertasque manus umerosque in veste teneret
 et prodire toris et poscere vina vetaret 770
 saepius et fronti crinale reponeret aurum? 771
 ut placata fames epulis bis terque repostis, 773
 100 rex prior adloquitur paterisque hortatur Achivos:

98 Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles. 772

Exempla: 764 cf. Theb. II 506 et V 95 erecta genas.
 771 VERG. Aen. XI 576 pro crinali auro.

756 aulro (del. P¹) P: ostro ω 757 Tum Q²C
 758 maeotide PKQ¹: mareotide Q²: mareotica C ripam C
 759 Dum C 760 sepositis Schrader: suppositis Pω,
 quod fortasse tamen retineri potuit 761 Tunc C intentos
 P: intentus Q 762 Perlibrat P: Perlibat QC: Perliba K
 763 extemplo C iacentum P: iacentis ω 765 pudoreis
 P 767 Quid P: Quod QC (de K non liquet) teneret (1 mo-
 neret sscr. C²) C 768 Deidamia C sinu Pω: virum Q²
 tempora P: pectora ω; at de capite obvoluto licet cogitare
 770 reposceret C 771 reposceret C 772 om. Pω,
 add. Q²K²C² in marg. exulare iussit Kohlmannus

- 11 'invideo vestris, fateor, decora inclita gentis 775
 Argolicae, coeptis: utinam et mihi fortior aetas,
 quaeque fuit, Dolopas cum Scyria litora adortos
 perdomui fregique vadis, quae signa triumphi
 105 vidistis celsa murorum in fronte, carinas!
 saltem si suboles, aptum quam mittere bello — 780
 nunc ipsi viresque meas et cara videtis 782
 pignora: quando novos dabit haec mihi turba nepotes?'
 120 dixerat, et sollers arrepto tempore Ulixes:
 'haut spernenda cupis; quis enim non visere gentes 785
 innumeras variosque duces atque agmina regum
 ardeat? omne simul roburque decusque potentis
 Europae meritos ultro iuravit in enses.
 125 rura urbesque vacant, montes spoliavimus altos,
 omne fretum longa velorum obtexitur umbra; 790
 tradunt arma patres, rapit inrevocata iuventus.
 non alias umquam tantae data copia famae
 fortibus aut campo maiore exercita virtus.'
-
- 107 Possem, plena forent mihi gaudia; namque iuvarem. 781

Exempla: 776 cf. HOM. *H* 132 sq. Ψ 629 sq. VERG. *Aen.*
 V 377 sq. 783 silv. IV 8, 28 citius dabit illa nepotes.
 792 silv. I 2, 31 data copia tantae noctis.

776 utinam ≡ mihi K 778 enuntiata recte distinxit
 Wilamowitzius 1893 p. 10 779 celsa P: celsas ω 780 soboles
 (ex -os Q²) QC aptum PC: aptam QK 781 in deterioribus
 quibusdam libris extat, damnatus est a Gronovio 782 meos Q
 784 arrepto ω: abrepto P cf. v. 318 787 potentis ω:
 potentes P 788 Europæ P: Europes ωE ultro moritos C
 790 longe telorum C 791 rapit (t ruit Q²) 792 Non
 unquam tantae fuerit (ex -at C²) data copia famae C

- 17 120 *aspicit intentum vigilique haec aure trahentem,*
cum paveant aliae demissaque lumina flectant, 795
atque iterat: 'quisquis proavis et gente superba,
quisquis equo iaculoque potens, qui praevallet arcu,
omnis honos illic, illic ingentia certant
- 125 *nomina: vix timidae matres aut agmina cessant*
virginea; al' multum steriles damnatus in annos 800
invisusque deis, si quem haec nova gloria segnem
praeterit.' exisset stratis, ni provida signo
Deidamia dato cunctas hortata sorores
- 130 *liquisset mensas ipsum complexa. sed haeret*
respiens Ithacum coetuque novissimus exit. 805
ille quoque incepto paulum ex sermone remittit,
pauca tamen iungens: 'at tu tranquillus in alta
pace mane carisque para conubia natis,
- 135 *quas tibi sidereis divarum vultibus aequas*
fors dedit. ut me olim tacitum reverentia tangit! 810
is decor et formae species permixta virili.'
occurrit genitor: 'quid si aut Bacchea ferentes
orgia, Palladas aut circum videris aras?

Testimonia: 794 Prisc. gramm. II 342, 2 'vigil' . . 'a vigile'
vel 'vigili' facit ablativum . . . Statius in I Achilleidos 'aspicit
intentum vigilique haec aure trahentem'.

798 silv. I 2, 238 *omnis honos (eodem fere sensu).*
 800 Theb. IV 183 *mutos . . . damnatus in annos.*

794 *trahentem: bibentem Gronovius* 796 *superba P:*
superbus QC (de K non liquet) 800 *virginea; al' Baehrens:*
Virginea Virginea multes (vel -os) steriles dāpnatus in annos
C^s scr. in ras. 808 *cunctas ω: cuncta P* 806 *quoque*
PE: quidem ω incerto P ex om. C 807 *At (& in ras.*
Q¹) 811 *Is PQ¹K: His Q¹CE* *virili: virilis Krohnus*
 812 *aut bacchea PE: bachea ω*

- 40 et dabimus, si forte novus cunctabitur auster.⁷
 excipiunt cupidi et tacitis spes addita votis. 815
 cetera depositis Lycomedis regia curis
 tranquilla sub pace silet, sed longa sagaci
 nox Ithaco, lucemque cupit somnumque gravatur.
 145 vixdum exorta dies et iam comitatus Agyrte
 Tydides aderat praedictaque dona ferebat. 820
 nec minus egressae thalamo Scyreides ibant
 ostentare choros promissaque sacra verendis
 hospitibus. nitet ante alias regina comesque
 150 Pelides: qualis Siculae sub rupibus Aetnae
 Naidas Ennaeas inter Diana feroxque 825
 Pallas et Elysii lucebat sponsa tyranni.
 iamque movent gressus thiasisque Ismenia buxus
 signa dedit, quater aera Rheae, quater enthea pulsan
 155 terga manu variosque quater legere recursus.
 tunc thyrsos pariterque levant pariterque reponunt 830
 multiplicantque gradum, modo quo Curetes in actu
 quoque pii Samothraces eunt, nunc obvia versae
 pectine Amazonio, modo quo citat orbe Lacaenas
 160 Delia plaudentesque suis intorquet Amyclis.
 tunc vero, tunc praecipue manifestus Achilles 835

Exempla: 824 cf. VAL. FLACC. V 344 sq.

814 dabimus PK: dabitur (-tur in ras. Q) QC nov^V P
 cunctavitur P: i cantabitur Q² mg. 815 cupide Q:
 cupide C tacitis (tantis C) 817 agaci P 818 itaq^{h co} P
 819 agyrta K: agirte (fuit e) C 821 thalamo P 824 quales
 P sicular C² 825 Naides Q¹ K Ennaeas Gronovius:
 aetneas ferosque P 826 eloyssii P 827 ismenia ω:
 inmoenia P 828 entea P: euchia ω 831 curre~~tes~~tes Q
 832 piideis amothraces P 835 Tum P

- 11 nec servare vices nec bracchia iungere curat;
 tunc molles gressus, tunc aspernatur amictus
 plus solito rumpitque choros et plurima turbat.
- 165 sic indignantem thyrsos acceptaque matris
 tympana iam tristes spectabant Penthea Thebae. 840
 solvuntur laudata cohors repetuntque paterna
 limina, ubi in mediae iamdudum sedibus aulae
 munera virgineos visus tractura locarat
- 170 Tydides, signum hospitii pretiumque laboris:
 hortaturque legant, nec rex placidissimus arcet. 845
 heu simplex nimiumque rudis, qui callida dona
 Graiorumque dolos variumque ignoret Ulixem!
 hic aliae, qua sexus iners naturaue ducit,
- 175 aut teretes thyrsos aut respondentia temptant
 tympana, gemmatis aut nectunt tempora limbis: 850
 arma vident magnoque putant donata parenti.
 at ferus Aeacides, radiantem ut comminus orbem,
 caelatum pugnas — saevis et forte rubebat
- 180 bellorum maculis — adclinem conspicit hastae,
 infremuit torsitque genas, et fronte relictas 855
 surrexere comae; nusquam mandata parentis,
 nusquam occultus amor, totoque in pectore Troia est.
 ut leo, materno cum raptus ab ubere mores

Exempla: 858 sq. cf. LVCAN. IV 237 sq.

840 penthebae P 842 ~~ibi~~ (fuit u-) Q 843 Munera
 ω: Numera P locat^b (corr. Q²) Q 844 labor P sine
 ras. 846 qui PKQ¹: quis Q²C 847 variumque (πολύ-
 τροπον): vafrumque Heinsius ignoret PQC: ignorat K: ignorat
 E 848 Sic C qua P: quas ω iners ω: inest P
 849 teretes (veteres C) 850 tempora C 851 putant
 (-t s. v. P¹) 853 rubebant K 855 fronde C 856 ~~us~~-
 quam C 857 ~~us~~quam C

- 85 accepit pectique iubas hominemque vereri
 edidicit nullasque rapi nisi iussus in iras, 860
 si semel dversao radiavit lumine ferrum,
 eiurata fides domitorque inimicus: in illum
 prima fames, timidoque rubet servire magistro.
 190 ut vero accessit propius luxque aemula vultum
 reddidit et simili talem se vidit in auro, 865
 horruit erubuitque simul. tunc acer Ulixes
 admotus lateri summissa voce: 'quid haeres?
 scimus' ait, 'tu semiferi Chironis alumnus,
 195 tu caeli pelagique nepos, te Dorica classis,
 te tua suspensis exspectat Graecia signis, 870
 ipsaque iam dubiis nutant tibi Pergama muris.
 heia, abrumpe moras: sine perfida palleat Ide,
 et iuvet haec audire patrem, pudeatque dolosam
 200 sic pro te timuisse Thetin.' iam pectus amictu
 laxabat, cum grande tuba sic iussus Agyrtes 875
 insonuit: fugiunt disiectis undique donis
 inplorantque patrem commotaque proelia credunt.
 illius intactae cecidere a pectore vestes,
 205 iam clipeus breviorque manu consumitur hasta,

Exempla: 868 cf. silv. II 1, 89 Ov. met. II 633 872 Theb.
 XI 201 abrumpe moras. Væg. georg. III 42 en age segnis
 rumpe moras. Aen. IV 569 heia age, rumpe moras.

860 nullasque C nisiussus P 862 Et iurata Q: It
 iurata (I- C^s in ras.) C 863 rubet servire Krohnus: iuvet
 servire P: pudet servisse QC: iuvat servisse K(?): iuvat saevire
 Bachrens 864 lux emula C 865 talem (tandem C)
 872 ide QC: idem P: ida K 873 Et iuvat Q: Adiuvat
 (corr. C^s) C 874 thetim PQC 875 achyrtes P 876 ab-
 iectis C 879 clipeus breviorque ω: brevior clipeus P: cl.
 leviorque Menkius

- 11 - mira fides! — Ithacumque umeris excedere visus 880
 Actolumque ducem: tantum subita arma calorque
 Martius horrenda confundit luce penates.
 inmanisque gradu, ceu protinus Hectora poscens,
 210 stat medius trepidante domo: Peleaque virgo
 quaeritur. ast alia plangebatur parte resectos 885
 Deidamia dolos, cuius cum grandia primum
 lamenta et notas accepit pectore voces,
 haesit et occulto virtus infracta calore est.
 215 demittit clipeum regisque ad lumina versus
 attonitum factis inopinataque monstra paventem, 890
 sicut erat, nudis Lycomedem adfatur in armis:
 'me tibi, care pater, — dubium dimitte pavorem! —
 me dedit alma Thetis: te pridem tanta manebat
 220 gloria; quaesitum Danaïs tu mittis Achillem,
 gratior et magno, si fas dixisse, parente 895
 et dulci Chirone mihi. sed corda parumper
 huc adverte libens atque has bonus accipe voces:
 Peleus te nato socerum et Thetis hospita iungunt,

Testimonia: 898 EUTYCH. gramm. V 475, 13 (*propter verbum*
 adlōgo) Statius Achilleidos I libro 'Peleus te nato socerum et
 Thetis hospita iungunt adlegantque suos utroque a sanguine divos'.

Exempla: 898 cf. Theb. I 392 utroque Iovem de sanguine
 ducent.

881 et 882 om. Q¹K¹C; add. Q²K² in mg. 882 perfu-
 dit Q 883 Inmanesque P gradu (eras. -s) Q 884 pele-
 que PE: peleia QC: pelegia K 885 hast P 887 Lamenta
 ω: Amenta P 888 colore Q¹C¹ (corr. Q²C²) 889 Demittit
 PKC¹ (ante corr.): Dimittit C¹Q lumina K (P): limina PQC
 890 factis PE: fatis ω 891 nudis P (cf. supra v. 883
 ceu protinus Hectora poscens): nudus E: mediis ω 892 M&tibi P
 pavorem PE: timorem ω 893 Me dedit alma thetis
 PQC: Me thetis alma dedit C primū (corr. Q²) Q 895 om.
 K¹ add. K² in mg. parente ω: parentem P

- 225 adlegantque suos utroque a sanguine divos.
 unam virgineo natarum ex agmine poscunt: 900
 dasne? an gens humilis tibi degeneresque videmur?
 non renuis. iunge ergo manus et concipe foedus
 atque ignosce tuis. tacito iam cognita furto
 230 Deidamia mihi; quid enim his obstare lacertis,
 qua potuit nostras possessa repellere vires? 905
 me luere ista iube; pono arma et reddo Pelasgis
 et maneo. quid triste fremis? quid lumina mutas?
 iam socer es' — natum ante pedes prostravit et addit:
 235 'iamque avus: inmitis quotiens iterabitur ensis!
 turba sumus.' tunc et Danai per sacra fidemque 910
 hospitii blandusque precum compellit Ulixes.
 ille, etsi carae conperta iniuria natae
 et Thetidis mandata movent prodique videtur
 240 depositum tam grande deae, tamen obvius ire
 tot metuit fatis Argivaeque bella morari; 915
 fac velit: ipsam illic matrem sprevisset Achilles.
 nec tamen abnuerit genero se iungere tali:

Exempla: 902 VERG. Aen. XII 13 et concipe foedus.

901 Dasne an gens P: Dasne age an QK *itemque voluisse videtur* G²: No~~ne~~ age nos C¹ humilis K: humiles PQC cf. v. 559 902 renuas C 905 Qua P: Quid QC: Qui (ex Quid) K repellere vires Kohlmannus: repellere vir (sine ras.) P: evadere flammās ω 906 Deluere (ex Di C²) C tolle arma et redde C pellascis P 907 mutas ω: mutus P 908 prostravit E: prostavit P: proiecit ω 909 enses P *interpunxi cum Krohno* 911 compellit PCE: compellat QK 913 videtur (sic sine ras.) P: videtur ω (etiam Q) 914 ire om. P sine ras. 916 Fac velit QK: Fac velut P: Ac velut C achille (sic sine ras.) P 917 Nec PK: Ne QC abnuerit P: abnueret ω tali ω: ali P *versum Barthius delendum censuit*

- 11 vincitur. arcanis effert pudibunda tenebris
 245 Deidamia gradum, veniae nec protinus amens
 credit et opposito genitorem placat Achille. 920
 mittitur Haemoniae, magnis qui Pelea factis
 impleat et classem comitesque in proelia poscat.
 nec non et geminas regnator Scyrius alnos
 250 deducit genero viresque excusat Achivis.
 tunc epulis consumpta dies, tandemque resectum 925
 foedus et intrepidus nox conscia iungit amantes.
 illius ante oculos nova bella et Xanthus et Ide
 Argolicaeque rates atque ipsas cogitat undas
 255 auroramque timet: cara cervice mariti
 fusa novi lacrimas iam solvit et occupat artus. 930
 'aspiciamne iterum meque hoc in pectore ponam,
 Aeacide? rursusque tuos dignabere partus?
 an tumidus Teucrosque lares et capta reportans
 260 Pergama virgineae noles meminisse latebrae?
 quid precer, heu! timeamve prius? quidve anxia mandem,

918 Intus ab archanis C effer P 919 Deidama P
 amens ω: ament (-ent add. P^r) P 920 achillem (-m add.
 P^r) P 921 haemoniae P: haemoniam KC: haemonia Q
 magnis PK: magni QC factis (-s add. P^r) PK: facti QC
 922 Impleat ω: Impleant P poscat K: poscā (-ā add. P^r)
 P: poscant QC 923 regnatoreschyrius P 924 Dedit
 (corr. P¹) P 925 resectum P: receptum ω: refectum vel
 retexum *Schenkelius 1882 p. 101; neutrum intellego, locum ex-*
plicavit Wilamowitzius 1893 p. 10 926 conscia iungit ω:
 coniungit P 927 xanthos Q 928 atque ipsas P: atque
 iam (— addidit supra i- Q²) Q: ~~iam~~ iam K: atque haec iam C
 ante 929 lacunam *hiare putavit Baehrens* 932 digna-
 vere P partus K: portus PQC 933 teuchrosque P
 934 nolis QC 935 mandem vulgo: tandem P -ve prius
 quidve inde precabo add. Q²: Quidve precer heu quid timeam
 prius arma vel hostes C; de K mihi non constat e *Kohlmanni*
silentio

- 11 cui vix flere vacat? modo te nox una deditque 936
 inviditque mihi! thalamis haec tempora nostris?
 hicne est liber hymen? o dulcia furta dolique,
 265 o timor! abripitur miserae permissus Achilles.
 i — neque enim tantos ausim revocare paratus —, 940
 i cautus, nec vana Thetin timuisse memento,
 i felix nosterque redi: nimis inproba posco!
 iam te sperabunt lacrimis planctuque decorae
 270 Troades optabuntque tuis dare colla catenis
 et patriam pensare toris aut ipsa placebit 945
 Tyndaris, incesta nimium laudata rapina.
 ast egomet primae puerilis fabula culpae
 narrabor famulis aut dissimulata latebo.
 275 quin age, duc comitem; cur non ego Martia tecum
 signa feram? tu thyrsa manu Baccheaque mecum 950
 sacra, quod infelix non credet Troia, tulisti.
 attamen hunc, quem maesta mihi solacia linqis,
 hunc saltem sub corde tene et concede precanti
 280 hoc solum, pariat ne quid tibi barbara coniunx,
 ne qua det indignos Thetidi captiva nepotes.² 955
 talia dicentem non ipse inmotus Achilles
 solatur iuratque fidem iurataque fletu
 spondet et ingentes famulas captumque reversus

Exempla: 950 *cf.* Theb. XI 102.

936 Cui vix (Coniunx C) vocat Q 940 I (Ah C)
 941 thetim PQC 946 incesta (in- fere periit in P)
 947 egomet P: ego et Q (m *sscr.* K¹) K (que *sscr.* C¹) C
 950 thyrsa P (*cf. Arch. für lat. Lexic. XII, 1900, p. 123*): pensa ω
 955 tetidi P

1 285 Ilion et Phrygiae promittit munera gazae.

inrita ventosae rapiebant verba procellae.

960

Exempla: 960 Ov. met. VIII 134 an inania venti verba ferunt? rem. 286 irrita cum velis verba tulere noti. Cat. 64, 59 irrita ventosae linquens promissa procellae.

959 gazae ω: pugnae P: ca e P¹ mg. inter a et e umbram litterae z cernere mihi videbar post v. 960 subscribitur: STATI ACHILL · LIB · PRIMVS · EXPLICIT | INCIPIT LIBER II LEQENTI | VITA FELICITER P: STATI PAPINII SVRSVLI ACHILLEIDOS LIB PRIM FIN · INCIP SCŪS C: in Q ultima fol. 179^a linea primaque fol. 179^b vacua nihil inscribitur, similiterque res se habet in K. in pessimis quibusdam libris v. 960 quartus liber clauditur.

P. PAPINI STATI ACHILLEIDOS

LIBER II.

11 Exiit implicitum tenebris umentibus orbem
 Oceano prolata dies, genitorque coruscae
 lucis adhuc hebetem vicina nocte levabat
 290 et nondum excusso rorantem lampada ponto.
 et iam punicea nudatum pectora palla 5
 insignemque ipsis, quae prima invaserat, armis
 Aeaciden — quippe aura vocat cognataque suadent
 aequora — prospectant cuncti iuvenemque ducemque
 300 nil ausi meminisse pavent; sic omnia visu
 mutatus rediit, ceu numquam Scyria passus 10
 litora Peliacoque rates escendat ab antro.
 tunc ex more deis — ita namque monebat Ulixes —
 aequoribusque austrisque litat punctumque sub ipso
 300 caeruleum regem tauro veneratur avumque
 Nerea: vittata genetrix placata iuvenca. 15

3 levavit C 4 lampada^d (sscr. P¹) P 5 nudatum
 PKC¹: nodatum QC² *Schenkelius* 1882 p. 101 6 invaserat
 (inmiserat Q¹) 7 Aeacidem PKC 11 Peliacoque rates
 escendat *Kohlmannus*: p. r. excendat P: peliaco raptusque
 ascendit Q¹: peliaco raptus descendat (-it Q²) Q²PKC 13 Aequo-
 ribusque PQKC²: Aequireis C¹ 15 Nerea PQKC²: Cerula C¹
 iuvenca PE: iuvenca est ω; cf. e. g. Theb. VII 573

- 11 hic spumante salo iaciens tumida exta profatur:
 'paruimus, genetrix, quamquam haut toleranda pararis,
 paruimus nimium: bella ad Troiana ratesque
 303 Argolicas quaesitus eo.' sic orsus et alno
 insiluit penitusque noto stridente propinquis 20
 abripitur terris: et iam ardua ducere nubes
 incipit et longo Scyros discedere ponto.
 turre procul summa lacrimis comitata sororum
 310 commissumque tenens et habentem nomina Pyrrhum
 pendebat coniunx oculisque in carbasa fixis 25
 ibat et ipsa freto, et puppem iam sola videbat.
 ille quoque obliquos dilecta ad moenia vultus
 declinat viduamque domum gemitusque relictæ
 315 cogitat: occultus sub corde renascitur ardor
 datque locum virtus. sentit Laertius heros 30
 maerentem et placidis adgressus flectere dictis:
 'tene' inquit, 'magnæ vastator debite Troiæ,
 quem Danaæ classes, quem divum oracula poscunt,
 320 erectumque manet reserato in limine Bellum,
 callida femineo genetrix violavit amictu 35

Exempla: 26 cf. Ov. met. XI 466 sq. 31 cf. Theb. I 75
 dictis maerentem flectere adorti.

17 tolleranda P pararis Klotzius: puberis (p s. l. P¹?)
 P: iubebas (iubebar ex -as K) ω 18 om. C¹ add. C²
 21 Abripitur ω: Arripitur P ducere PE: cernere Q¹KC:
 crescere Q² pubes C 22 longo scyros P: scyros longo
 ω (etiam Q) discedere (decrecere Q²) 23 suorum C¹
 24 Commissumque P: Confessumque ω 25 Pendebat PC:
 Tendebat QK 26 freto PE: fretum ω puppim Q²
 fretum et nubem Menkies; at sola ad Deidamiam spectat
 29 renascitur P 30 sentit PE: sensit ω 31 et om. Q¹:
 suppl. Q² s. l. 34 limine ω: limite P 35 violavit P:
 relavit ω

- 11 commisitque illis tam grandia furta latebris
 speravitque fidem? nimis o suspensa nimisque
 mater! an haec tacita virtus torperet in umbra,
 325 quae vix audito litui clangore refugit
 et Thetin et comites et quos suppresserat ignes? 40
 nec nostrum est, quod in arma venis sequerisque precantis:
 venisses —' dixit, quem talibus occupat heros
 Aeacius: 'longum resides exponere causas
 330 maternumque nefas; hoc excusabitur ense
 Scyros et indecores, fatorum crimina, cultus. 45
 tu potius, dum lene fretum zephyroque fruuntur
 carbasa, quae Danais tanti primordia belli,
 ede: libet iustas hinc sumere protinus iras.'
 335 hic Ithacus paulum repetito longius orsu:
 'fertur in Hectorea, si talia credimus, Ida 50
 electus formae certamina solvere pastor
 sollicitas tenuisse deas nec torva Minervae
 ora nec aetherii sociam rectoris amico
 340 lumine, sed solam nimium vidisse Dionen.
 atque adeo lis illa tuis exorta sub antris 55
 concilio superum, dum Pelea dulce maritat

Testimonia: 56 ΕΥΤΥΧ. gramm. V 483, 28 marito, maritas.
 Statius libro II Achilleidos 'dum Pelea dulce maritat Pelion'.

36 ̄illis Q: ullis KC 37 nimis o QC: nimis P: nimio K
 38 tacita PQC: tanta K 40 Et (Ad C) 41 precantes
 ω 42 dixit PE: ultro ω; recte *distinxit Kohlmannus*
 43 Aeacius P: Aeacides ω longum P: longum est ω
 44 enīese P 46 zephyroque P: zephyrisque ω fruuntur
 P Q K: feruntur C 48 licet C¹ (corr. C²) iustas ω: iussas P
 hi ̄c Q 49 repetitos (del. P¹) P orsu ω: ortu P
 50 ida P: ora ω timuisse C² 53 om. Q K C: add.
 K² in mg. 54 Lumina QC

- 11 Pelion, et nostris iam tunc promitteris armis.
ira quatit victas; petit exitialia iudex
- 345 praemia: raptori faciles monstrantur Amyclae.
ille Phrygas lucos, matris penetralia caedit 60
turrigeræ veritasque solo procumbere pinus
praecipitat terrasque freto delatus Achaeas
hospitis Atridae — pudet heu miseretque potentis
- 350 Europae! — spoliât thalamos, Helenaque superbus
navigat et captos ad Pergama devehit Argos. 65
inde dato passim varias rumore per urbes,
undique inexciti sibi quisque et sponte coimus
ultores: quis enim inlicitis genialia rumpi
- 355 pacta dolis facillique trahi conubia raptu
ceu pecus armentumve aut vilis messis acervos 70
perferat? haec etiam fortes iactura moveret.
non tulit insidias divum imperiosus Agenor
mugitusque sacros et magno numine vectam
- 360 quaesiit Europen aspernatusque Tonantem est
ut generum; raptam Scythico de litore prolem 75
non tulit Aeetes ferroque et classe secutus
semideos reges et ituram in sidera puppim:
nos Phryga semivirum portus et litora circum
- 365 Argolica incesta volitantem puppe feremus?
usque adeo nusquam arma et equi, fretaque invia Graïs?
quid si nunc aliquis patriis rapturus ab oris 81

57 promitteris (-tt- ex -ss- P') 61 veritasque P: vetitas-
que ω pinos Q² 68 inlicitis genealia rumpi PK: genialia
foedera rumpi QC 70 viles ω 73 nomine Q 75 Et C
rapta scythico P: raptam et scythico ω; cf. Wilamowitzius
1893 p. 10 76 a & es P 77 itura PK: ituram Q
79 Argolicae P

- 11 Deidamian eat viduaque e sede revellat
 attonitam et magni clamantem nomen Achillis?⁷
 370 illius ad capulum rediit manus ac simul ingens
 inpulit ora rubor: tacuit contentus Ulixes. 85
 excipit Oenides: 'quin, o dignissima caeli
 progenies, ritusque tuos elementaque primae
 indolis et, valida mox accedente iuventa
 375 quae solitus laudum tibi semina pandere Chiron,
 virtutisque aditus, quas membra augere per artes, 90
 quas animum, sociis multumque faventibus edis?
 sit pretium longas penitus quaesisse per undas
 Scyron et his primos arma ostendisse lacertis.'
 380 quem pigeat sua facta loqui? tamen ille modeste
 incohat, ambiguus paulum propiorque coacto: 95
 'dicor et in teneris et adhuc reptantibus annis,
 Thessalus ut rigido senior me monte recepit,
 non ullos ex more cibos hausisse nec almis
 385 uberibus satiasse famem, sed spissa leonum
 viscera semianimisque lupae traxisse medullas. 100

82 es sede P 84 magnus P 85 content^V (o- ex
 -u- P¹) P 86 Exceptit P dignissima P Q K: clarissima C
 88 Idolis P E accedente P 89 semina pandere P Q K:
 pandere (ex ponere C²) semina C chirō P 90 quae C²
 in ras. artē C 91 edis P: ede ω 93 his primos
 arma ostendisse lacertis Wilamowitzius 1893 p. 12: his primum
 a. o. lacertis (-is ex -os P¹) P: his primum armos tendisse
 lacertis Q: his primum arm^{III} tendisse lacertis K: his armis
 primum tendisse lacertis (-os ex is C²) C: hos armis primum
 vestisse lacertos Gronovius: his primum <me> arma ostendisse
 lacertis Schenkelius 1882 p. 101 95 Incohat P propior-
 que P 96 Sic orat (corr. C²) C¹ teneris P K C¹: tenebris
 Q: tenebris C² reptantibus P: restantibus ω (etiam Q)
 98 Non ullos P Q C: Nullos K hausisse P: habuisse ω
 100 semianimisque P: semianimesque ω lupae P: libens ω

- 11 haec mihi prima Ceres, haec laeti munera Bacchi,
 sic dabat ille pater. mox ire per invia secum
 lustra gradu maiore trahens visisque docebat
 390 adridere feris nec fracta ruentibus undis
 saxa nec ad vastae trepidare silentia silvae. 105
 iam tunc arma manu, iam tunc cervice pharetrae,
 et ferri properatus amor durataque multo
 sole geluque cutis; tenero nec fluxa cubili
 395 membra, sed ingenti saxum commune magistro.
 vix mihi bisseos annorum torserat orbis 110
 vita rudis, volucris cum iam praevertere cervos
 et Lapithas cogebat equos praemissaque cursu
 tela sequi; saepe ipse gradu me praepete Chiron,
 400 dum velox aetas, campis admissus agebat
 omnibus, exhaustumque vago per gramina passu 115
 laudabat gaudens atque in sua terga levabat.
 saepe etiam primo fluvii torpore iubebar
 ire supra glaciemque levi non frangere planta.
 405 hoc puerile decus. quid nunc tibi proelia dicam
 silvarum et saevo vacuos iam murmure saltus? 120

Exempla: 111 cf. VERG. Aen. I 317 volucremque fuga praevertitur Hebrum.

102 invia P: avia (via K) ω	106 arma P: hasta ω
pharetrae P	107 preparatus Q multa C 108 fluxa
PQK: flexa C	111 volucres ω 112 equos P: equo ω
praemiss ^B que P	113 cyron P 115 exhaustumque
PK: exhaustoque QC	116 terga P: colla ω 117 iube-
bat P ¹ : iubebar C: iubebat QK	118 supra P: super ω
120 vacuos saevo C saltos P	

- 11 numquam ille inbelles Ossaea per avia dammas
sectari aut timidas passus me cuspidē lyncas
sternere, sed tristes turbare cubilibus ursos
410 fulmineosque sues, et sicubi maxima tigris
aut seducta iugis fetae spelunca laenae. 125
ipse sedens vasto facta expectabat in antro,
si sparsus nigro remearem sanguine; nec me
ante nisi inspectis admisit ad oscula telis.
415 iamque et ad ensiferos vicina pube tumultus
aptabar, nec me ulla feri Mavortis imago 130
praeteriit. didici, quo Paeones arma rotatu,
quo Macetae sua gaesa citent, quo turbine contum
Sauromates falcemque Getes arcumque Gelonus
420 tenderet et flexae Balearicus actor habenae
quo suspensa trahens libraret vulnera tortu 135
inclusumque suo distingueret aera gyro.
vix memorem cunctos, etsi bene gessimus, actus.
nunc docet ingentes saltu me iungere fossas,

Exempla: 130 Theb. XII 523 duri Mavortis imago. cf. Ov. trist. V 7, 17

- 121 ossaea (cessa^s Q) devia Q dammas P: lince^s ω
122 lincas P: dammas ω 123 ursos P: ursas ω
124 Fulmineosque (corr. P¹) P 125 subducta C
126 facta vasto spectabat (corr. C²) C¹ 127 nigro P:
magno ω sanguine^{dec} P 128 om. C¹, add. C² in mg.
129 ad om. P et om. QK ensiferos P 131 Prae-
teriit PK: Praeterit et QC meones Q: peanes C 132 rotent C¹
contum (cestum C¹) 134 baleariculs P auctor C
135 tortu (cornu C¹) 136 Inclusumque suo P: Inclusum
quotiens ω distingueret P: discingeret ω 137 bene P:
modo ω 138 decet P¹ ingentes P: ingenti ω fossas Q

- II 425 nunc caput aërii scandentem prendere montis,
 quo fugitur per plana gradu, simulacraque pugnae 140
 excipere inmissos scutato umbone molares
 ardentisque errare casas peditemque volantis
 sistere quadriugos. memini, rapidissimus ibat
 430 imbribus adsiduís pastus nivibusque solutis
 Sperchios vivasque trabes et saxa ferebat: 145
 cum me ille immissum, qua saevior impetus undae,
 stare iubet contra tumidosque repellere fluctus,
 quos vix ipse gradu totiens obstante tulisset.
 435 stabam equidem, sed me referebat concitus amnis
 et latae caligo fugae: ferus ille minari 150
 desuper incumbens verbisque urgere pudorem.
 nec nisi iussus abi: sic me sublimis agebat
 gloria, nec duri tanto sub teste labores.
 440 nam procul Oebalios in nubila condere discos
 et liquidam nodare palen et spargere caestus, 155
 ludus erat requiesque mihi; nec maior in istis
 sudor, Apollineo quam fila sonantia plectro
 cum quaterem priscosque virum mirarer honores.
 445 quin etiam sucos atque auxiliantia morbis

144 cf. Ov. met. VIII 555.

139 praendere P 141 scutato P: curvato ω; cf. Theb.
 II 671 142 errare P: intrare ω volantes ω 145 Sper-
 chios P vivasque P: vulsasque ω 146 Qua C¹ 149 sed
 P: nec ω referebat P (-re- s. l. add. P¹) 150 fugae P:
 viae KC: me q; *fugiunt ea quae amnis secum fert* 152 abi
 ω: abii P 153 tantos P labores P: laboris q 154 Iam
 qC cubalios q 155 Et ω: E P nodare (*sicut com-*
mendaverat Gronovius diatr. p. 258) P: nudare ω caestōs P¹
 156 st illis P¹ 157 ^{ro} plectōr P¹

11 gramina, quo nimius staret medicamine sanguis, 160
 quid faciat somnos, quid hiantia vulnera claudat,
 quae ferro cohibenda lues, quae cederet herbis,
 edocuit monitusque sacrae sub pectore fixit
 50 iustitiae, qua Peliacis dare iura verenda
 gentibus atque suos solitus pacare biformes. 165
 hactenus annorum, comites, elementa meorum
 et memini et meminisse iuvat: scit cetera mater.'

Exempla: 166 Theb. VI 140 annorum elementa tuorum.

161 somnus q 163 paeliag^{is} P¹ 165 solitos P
 pacare ω: placare (l s. l. add. P¹) P; cf. Schenkelius 1882
 p. 101 bimembres q

*subscriptio in PQC exstat nulla; in K EXPLICIT legitur
 deterrimi quidam codices addunt versum: Aura silet, puppis
 currens ad litora venit.*

Wissenschaftliche Ausgaben griechischer und lateinischer Schriftsteller

im Verlage von

B. G. Teubner in Leipzig.

Sammlung wissenschaftlicher Commentare zu griechischen und römischen Schriftstellern.

Aetna. Von S. Sudhaus. geh. n. *M* 6.—, in Leinw. geb. n. *M* 7.—
Lucrez Buch III. Von R. Heinse. geh. n. *M* 4.—, in Leinw.
geb. n. *M* 5.—
Sophokles Elektra. Von G. Kaibel. geh. n. *M* 6.—, in Leinw.
geb. n. *M* 7.—

Kritische und kommentierte Ausgaben.

Neue Erscheinungen 1895—1900.

Acta Apostolorum: s. Lucas.

Aristophanis Equites rec. A. v. Velsen. Ed. II cur. K. Zacher.
n. *M* 3.—

Caesaris, C. Iuli, belli civilis libri III rec. A. Holder. n. *M* 10.—
Didascaliae apostolorum fragmenta Veronsensia Latina. Accedunt
canonem qui dicuntur apostolorum et Aegyptiorum reliquiae.
Ed. Edm. Hauler. Fasc. I: Praefatio, fragmenta, imagines.
geh. n. *M* 4.—

Euangelium sec. Matthaeum cum var. lect. ed. Fr. Blass. n. *M* 3.60.
Euripidis fabulae edd. R. Prinz et N. Wecklein.

Vol. I. P. I: Medea. Ed. II. n.

M 2.40.

„ I. „ II: Alcestis. Ed. II. n.

M 1.80.

„ I. „ III: Hecuba. n. *M* 1.60.

„ I. „ IV: Electra. n. *M* 2.—

„ I. „ V: Ion. n. *M* 2.80.

„ I. „ VI: Helena. n. *M* 3.—

„ I. „ VII: Cyclops. n. *M* 1.40.

„ II. „ I: Iphig. Taur. n. *M* 3.40.

Vol. II. P. II: Supplic. n. *M* 2.—

„ II. „ III: Bacchae. n. *M* 2.—

„ II. „ IV: Heraclidae. n. *M* 2.—

„ II. „ V: Hercules. n. *M* 2.40.

„ II. „ VI: Iphig. Aul. n. *M* 2.80.

„ III. „ I: Andromacha. n. *M* 2.40.

„ III. „ II: Hippolytus. n. *M* 2.80.

„ III. „ III: Orestes. n. *M* 2.80.

„ III. „ IV: Phoenissae. n. *M* 2.80.

„ III. „ V: Troades. n. *M* 2.80.

Grammatici Graeci. Pars III. Scholia in Dionysii Thracis artem
grammaticam rec. A. Hilgard. n. *M* 36.—

Q. Horati Flacci opera reco. O. Keller et A. Holder. Vol. I.
Carminum libri IV, Epodon liber, Carmen saeculare. Iterum
rec. O. Keller. n. *M* 12.—. Vol. II, Fasc. I. Sermonum libri II.
n. *M* 4.—. Vol. II, Fasc. II. Epistulae, De arte poetica. n. *M* 6.—

[Lucas] Acta Apostolorum s. L. ad Theophilum lib. alter. Sec.
formam quae vid. Romanam rec. Fr. Blass. n. *M* 2.—

[—] Evangelium sec. Lucam s. L. ad Theoph. lib. prior. Sec.
formam quae vid. Romanam rec. Fr. Blass. n. *M* 4.—

Nevatians epistula de cibis Iudaicis, hrg. von Landgraf und
Weyman. n. *M* 1.20.

Pindari carmina prolegg. et comm. instr. ed. W. Christ. n. *M* 14.—

— ed. Schroeder. 5. Auflage. n. *M* 14.—

Platonis Sophista ed. O. Apelt. n. *M* 5.60.

Pollucis Onomasticon recensuit et adnotavit Ericus Bethé.
(Lexicographi Graeci vol. IX.) Fasciculus prior. n. *M* 14.—

Statius' Silvae, herausg. u. erkl. v. Fr. Vollmer. n. *M* 16.—

Theophrasti Charaktere, hrg., übers. u. erkl. v. d. Philol. Gesellsch.
zu Leipzig. n. *M* 6.—

Thucydidis Historiae rec. C. Hude. Tom. I. n. *M* 10.—. Tom. II.
n. *M* 12.—

**Bibliotheca Scriptorum
Graecorum et Romanorum Teubneriana.
Neue Erscheinungen.**

- Apulei Apologia et Florida ed. J. van der Vliet. geh. n. *M* 4.— geb. *M* 4.50.
- Aristeae ad Philocratem epistula ed. Paulus Wendland. geh. n. *M* 4.— geb. *M* 4.50.
- Augustini, S. Aureli, Confessionum l. XIII rec. Knöll. geh. *M* 2.70, geb. *M* 3.20
- Babrii fabulae rec. O. Crusius. Acc. fab. dact. et iamb. rell. Ign. al. tetr. ast. rec. C. F. Müller. Ed. mai. geh. n. *M* 8.40, geb. *M* 9.— — Ed. min. geh. n. *M* 4.—, geb. 4.60.
- Racemylidis carmina ed. F. Blass. geh. n. *M* 2.40, geb. *M* 2.90.
- Demetrii Cydonii de contemnenda morte oratio ed. Henricus Deckelmann. 8. geh. *M* 1.—, geb. *M* 1.40.
- Dionysii Halicarnasei opuscula edd. H. Usener et L. Radermacher. Vol. I. geh. n. *M* 6.—, geb. *M* 6.60.
- Favonii Eulogii disputatio de somnio Scipionis ed. Alfred Holder. geh. n. *M* 1.40, geb. *M* 1.80.
- Firmicus Maternus edd. W. Kroll et F. Skutsch. Fasc. I. geh. n. *M* 4.—, geb. *M* 4.50.
- Fulgentii, Fabii Planciadis, opera rec. R. Helm. geh. n. *M* 4.—, geb. *M* 4.50.
- Germanici Caesaris Aratea iterum ed. A. Breysig. Accedunt Epigrammata. geh. n. *M* 2.—, geb. *M* 2.40.
- Herondae mimiambi ed. O. Crusius. Ed. III. Ed. minor. geh. n. *M* 3.40, geb. *M* 3.80.
- Heronis Alexandrini opera quae supers. omnia. Vol. I. von W. Schmidt. geh. n. *M* 9.—, geb. 9.80.
- — — Supplementheft: geh. n. *M* 3.—, geb. *M* 3.40.
- — — Vol. II, 1. ed. Nix u. Schmidt. geh. n. *M* 8.— geb. *M* 8.60.
- Incerti scriptoris Byzantini saeculi X liber de re militari ed. R. Vári. geh. n. *M* 2.40.
- Iurisprudentiae antehadrianae quae supersunt ed. Bremer. P. I. geh. n. *M* 5.—, geb. *M* 5.60. P. II, 1. geh. n. *M* 8.—, geb. *M* 8.60. P. II, 2. geh. n. *M* 8.—, geb. *M* 8.80.
- Lydi, Laurentii, d. mens. lib. ed. R. Wünsch. geh. n. *M* 5.20, geb. *M* 5.60.
- Lysiae orationes rec. Theodorus Thalheim. Ed. maior. geh. n. *M* 3.—, geb. *M* 3.60. Ed. minor. geh. n. *M* 1.20, geb. *M* 1.60.
- Musici scriptores Graeci rec. prooem. et in. instr. C. Jan. geh. n. *M* 9.—, geb. *M* 9.80. Suppl.: melod. reliq. geh. n. *M* 1.20, geb. *M* 1.60.
- Mythographi Graeci. Vol. III. Fasc. I Pseudo-Eratosthenis Catasterismi rec. A. Olivieri. geh. n. *M* 1.20, geb. *M* 1.60.
- Odonis abb. Cluniae. occu. ed. Swoboda. geh. n. *M* 4.— geb. *M* 4.60.
- Palladii, Rutilii Tauri Aemiliani, opus agriculturae rec. J. C. Schmitt. geh. n. *M* 5.20, geb. *M* 5.60.
- Philoponi de officio mundi ll. VII rec. W. Reichardt. geh. n. *M* 4.—, geb. *M* 4.60.
- Procli Diadochi in Platonis rem publicam commentarii ed. W. Kroll. Vol. I. geh. n. *M* 5.—, geb. *M* 5.60. Vol. II. geh. n. *M* 8.—, geb. *M* 8.60.
- Ptolemaei, Claudii, opera. Vol. I. Syntaxis ed. Heiberg. geh. n. *M* 8.—, geb. *M* 8.60.
- Scriptores originum Constantinopolitanarum rec. Th. Preger. Fasc. prior. geh. n. *M* 4.—
- Senecae, L. Annaei, opera quae supersunt. Vol. I. Fasc. II. De beneficiis libri VII. De clementia libri II. Ed. O. Hosius. geh. n. *M* 2.40, geb. *M* 2.80.
- — — Vol. III. L. A. S. ad Lucillum epistol. moral. quae supers. ed. O. Hense. geh. n. *M* 5.60, geb. *M* 6.20.
- Statius, P. Pap. Vol. I. Silvae ed. Klotz. geh. n. *M* 2.—, geb. *M* 2.50.

1000

3 2044 076 908 599

FEB 21 1903

OCT 26 1918

~~DEC 22 1931~~
~~MAY 22 1931~~
DUE JAN 22 '51

MAY 22 '51 H

